

Kotiin vai kotikotiin?

Kirjallisuuskatsaus kodin merkityksestä lapsuudenkodista muuttaneille itsenäistyville nuorille

Sosiaalitieteiden
kandidutkielma

Laatija:
Vilma Laine

3.5.2024
Turku

Kandidatutkielma

Oppiaine: Sosiaalitieteet

Tekijä: Vilma Laine

Otsikko: Kotiin vai kotikotiin? Kirjallisuuskatsaus kodin merkityksestä lapsuudenkodista muuttaneille itsenäistyville nuorille

Ohjaaja(t): YTT Heidi Elmgren

Sivumäärä: 39 sivua

Päivämäärä: 3.5.2024

Tässä kandidaatintutkielmassa tarkastelin integroivan kirjallisuuskatsauksen menetelmin kodin merkitystä lapsuudenkodista pois muuttaneille itsenäistyville nuorille. Lähtökohtani oli Lahelman ja Gordonin (2003) viitekehys nuorten kodin ulottuvuuksien merkityksistä. Näitä ulottuvuuksia ovat fyysinen, sosiaalinen ja mentaalinen kodin ulottuvuus. Ulottuvuuksien merkityksien avulla selvitin, mitkä tekijät liittyvät nuorten merkityksenantoon kodille ja antavatko nuoret enemmän merkitystä lapsuudenkodille vai omalle itsenäiselle asunnolle kotina.

Aineiston perusteella nuoret luovat merkitystä kodille juuri fyysisen, sosiaalisen ja mentaalisen kodin ulottuvuuden näkökulmasta. Fyysisen kodin merkitystä nuoret luovat pitkälti materiaalisilla piirteillä. Nuorilla mahdollisuus päättää asunnon sisustuksesta ja toimintatavoista on merkittävää kodin merkityksen tuottamiselle. Materiaalisilla piirteillä luodaan toisaalta jatkuvuutta ja toisaalta eroa lapsuudenkodista itsenäiseen asuntoon. Sosiaalisen ulottuvuuden näkökulmasta kodin merkityksen luomiselle on tärkeää läheiset sosiaaliset suhteet ja niiden tuoma turvallisuuden tunne. Varsinkin perheen asema korostuu, mutta myös ystävät ovat tärkeitä nuoren itsenäistyessä. Mentaalisen ulottuvuuden mukaan kodin merkityksen tuottamiseen liittyvät hyvin monenlaiset asiat. Koti ajatellaan yksityisenä, mutta toisaalta yhteisöllisenä, turvallisena paikkana, jossa oman identiteetin kehittäminen on mahdollista.

Näiden ulottuvuuksien mukaisesti voidaan määritellä, mille asunnolle nuoret antavat merkitystä kotina. Usein nuoret kokevat niin lapsuudenkodin kuin oman itsenäisen asunnon jonkinlaisena kotina. Oman itsenäisen asunnon merkitystä kotina vähentää kuitenkin usein asumisen väliaikaisuus, mahdottomuus päättää asunnon sisustuksesta sekä itsenäistymiselle ja ensimmäiselle muutolle tyypilliset perheestä irtautuminen, ja sen myötä tulevat kokemukset vieraasta paikasta, ihmisistä ja rutiineista. Lapsuudenkodin merkitystä kotina taas lisäävät perheen läsnäolon lisäksi siihen liitetyt monet muistot, turvallisuuden, pysyvyyden, mukavuuden sekä tuttuuden tunne.

Kaiken kaikkiaan asunnolle merkityksen antamiseen kotina vaikuttavat vahvasti henkilökohtaiset kokemukset, mutta myös yhteiskunnalliset rakenteet ja sosiaaliset odotukset ohjaavat niin merkityksenantoa kuin koko itsenäistymisprosessia. Aiheen tutkimus on vielä hyvin vähäistä, joten jatkossa olisi hyvä tutkia aihetta tarkemmin erilaisten perhemuotojen sekä asumistyyppien näkökulmasta tarkemmin yhden maan kontekstista.

Avainsanat: koti, lapsuudenkoti, kodin merkitys, nuoret, itsenäistyminen

Sisällysluettelo

1	Johdanto	5
2	Lapsuudenkodista muuttaminen osana nuorten itsenäistymistä	7
2.1	Nuoret	7
2.2	Itsenäistyminen	7
2.3	Lapsuudenkodista muuttaminen	9
3	Kodin määritelmä ja merkitys	11
3.1	Aiempi kodin tutkimus	11
3.2	Kodin käsite	12
3.3	Nuorten määrittämä koti	12
3.4	Kodin moniulotteiset merkitykset	13
3.4.1	Kodin fyysinen ulottuvuus	14
3.4.2	Kodin sosiaalinen ulottuvuus	14
3.4.3	Kodin mentaalinen ulottuvuus	14
4	Tutkimusasetelma	16
4.1	Tavoitteet ja tutkimuskysymykset	16
4.2	Menetelmät	17
4.3	Aineisto	17
5	Itsenäistyvien nuorten antamat merkitykset kodille	20
5.1	Kodin fyysisen ulottuvuuden merkitys	20
5.1.1	Materiaaliset piirteet	21
5.1.2	Materiaalisuus jatkuvuuden ja eron luojana	21
5.1.3	Kotityöt ja rutiinit	22
5.2	Kodin sosiaalisen ulottuvuuden merkitys	23
5.2.1	Perheen merkitys	24
5.2.2	Ystävien merkitys	24
5.3	Kodin mentaalisen ulottuvuuden merkitys	26
5.3.1	Kotiin liitettävät tunteet	26
5.3.2	Identiteetin kehittyminen	27
5.3.3	Muistot	28
6	Lapsuudenkoti ja oma itsenäinen asunto kotina	29

7 Johtopäätökset	32
8 Lähteet	36
Liitteet	40
Liite 1. Aineisto	40

1 Johdanto

Monelle nuorelle on tuttua, miten vanhemmat alkavat ärsyttämään sekä halu päättää itse omista asioistaan ja itsenäistyä kasvaa. Nuorten elämää määrittelevät pitkälti itsenäistymisen prosessin eri vaiheet. Itsenäistymiseen liittyy usein esimerkiksi korkeakouluopiskelujen alkaminen tai työelämään siirtyminen. Yksi keskeisimmistä tapahtumista on kuitenkin muuttaminen lapsuudenkodista omaan itsenäiseen asuntoon. (Kenyon 1999, 84.) Merkittävin syy lapsuudenkodista muuttamiselle on halu itsenäistymiseen, mutta myös muut syyt kuten erilaiset taloudelliset ja poliittiset syyt sekä esimerkiksi lapsuudenkodin väärään sijaintiin tai epätyytyttävyyteen liittyvät henkilökohtaiset tarpeet vaikuttavat lapsuudenkodista muuttamiseen (Aho, Myllymäki, Sandqvist & Strandell 2021, 47).

Nuorten asuminen on muutoksessa. Suomessa perinteinen itsenäistymisprosessi ohjaa vahvasti nuoria muuttamaan lapsuudenkodista melko nuorena verrattuna esimerkiksi Etelä-Eurooppaan. Suomessa vanhempien luota muutetaan keskimäärin 21,3-vuotiaana, kun koko Euroopan keskiarvo on 26,4 vuotta (Eurostat 2023a). Itsenäistymisprosessin ajat ja tapahtuman kulku ovat siis kulttuurisidonnaisia ja niihin vaikuttavat yhteiskunnan tukirakenne, arvot sekä perinteet. Esimerkiksi Suomessa nuorten itsenäisen asumisen mahdollistaa pitkälti tukijärjestelmä. (Schulenberg & Schoon 2012, 165.) Lisäksi suomalaiseen kulttuuriin liittyy vahvasti paine itsenäistyä ja muuttaa omaan asuntoon jo nuorena (Suurpää 2020, 13). Vaikka nuori muuttaisi itsenäiseen asuntoon, ei se välttämättä tarkoita sitä, että nuori pitää asuntoa kotina.

Asunto ja koti ovat hyvin lähekkäisiä termejä, mutta ne eivät tarkoita samaa. Asunnolla tarkoitetaan fyysistä paikkaa rakennuksessa, jossa ihminen tai ihmiset asuvat (Lawrence 1987, 155). Koti taas ei ole ainoastaan fyysinen tila, vaan jokaisen elämän aikana muuttuva käsitys (Vilkko 2010, 13). Ensimmäinen itsenäinen asunto ei välttämättä tunnu nuorista ollenkaan kodilta tai ainakaan ainoalta kodilta, vaan lapsuudenkoti saattaa pysyä merkittävänä itsenäisen asunnon ohella. Voidaan jopa sanoa, että asunnoille annetut merkitykset kotina määrittävät sitä, milloin nuoren itsenäistymisprosessi on tullut päätökseen ja nuoresta on tullut aikuinen. (Kenyon 1999.) Kenyon (1999, 84) ajattelee siis kodin olevan areena itsenäistymiselle ja näin kodille annetut merkitykset määrittelevät sitä, missä vaiheessa itsenäistymisprosessia nuori on. Tämän takia kodin merkitys on erittäin keskeinen osa nuorten itsenäistymistä.

Itsenäistyvien nuorten kodin merkityksien tutkiminen on tärkeää, jotta pystytään ymmärtämään paremmin esimerkiksi opiskelijoiden itsenäistymisprosessin aikaista hyvinvointia ja tukemaan sitä muun muassa mahdollisimman hyvin asumisratkaisuin. Lapsuudenkodista muuttamisen ja itsenäistymisen aikana kaikki on uutta ja itsenäistymistä pidetäänkin usein pelottavana ja stressaavana. Myös koti-ikävä ja yksinäisyyden pelko saattavat lisätä stressiä (Custódio 2020; Aho ym. 2021, 37; Akin, Breeman & Branje 2024). Stressi itsenäistymisestä kasvaa myös silloin, kun lapsuudenkodista muuttaminen ja itsenäistyminen ei sujukaan suunnitellusti tai normien mukaisesti (Honkatukia, Kallio, Lähde & Mölkänen 2020, 13). Uusista asioista stressaaminen sekä ahdistuneisuus ja toisaalta myös yksinäisyys saattaa heikentää entisestään itsenäistyvän nuoren hyvinvointia. Nuorten kodin merkityksien tutkiminen onkin erittäin keskeistä juuri subjektiivisen hyvinvoinnin sekä nuorten itsenäistymisen tarkastelun kannalta. Aihetta on kuitenkin toistaiseksi tutkittu melko vähän. Varsinkin sosiaalitieteellinen tutkimus liittyy pitkälti asumiseen eikä niinkään koteihin tai ainakaan kodin merkityksiin. (Vilko 2010, 12; Suikkanen & Kunnari 2010.)

Tässä tutkielmassa tarkoitukseni on integroivan kirjallisuuskatsauksen menetelmin tarkastella, mitkä tekijät liittyvät lapsuudenkodista muuttaneiden itsenäistyvien nuorten merkityksenantoon kodille ja antavatko nämä nuoret lapsuudenkodille vai itsenäiselle asunnolle enemmän merkitystä kotina. Tärkeää on huomata, miten lapsuudenkoti-käsitteestä riippumatta, en suoraan oleta sen tarkoittavan kotia, vaan asuntoa, jossa nuori on asunut yleensä perheensä kanssa. Omalla itsenäisellä asunnolla tarkoitan taas ensimmäistä asuntoa ilman läheistä perhettä, mutta tämä ei välttämättä tarkoita sitä, että nuori asuisi siellä yksin. Itsenäinen asunto käsite kattaa siis niin opiskelija-asuntolat kuin yksityiset vuokra-asunnot. Tutkielmassani ymmärrän kodin sosiaalisesti rakentuneena konseptina, jolla on Lahelman ja Gordonin (2003) mukaisesti fyysisiä, mentaalisia ja sosiaalisia ulottuvuuksia. Toisin sanoen koti tutkielmassani määrittyy siis henkilökohtaisten merkitysten mukaisesti. Tarkastelen kodin merkityksiä juuri itsenäistymisprosessin aikana, sillä asumistilanteen muuttuminen ja itsenäistyminen liittyvät olennaisesti siihen, miten nuoret merkityksellistävät kotia.

2 Lapsuudenkodista muuttaminen osana nuorten itsenäistymistä

2.1 Nuoret

Tutkielmassani nuoret ovat ihmisiä Arnettin (2000) käsitteellistämässä ikävaiheessa, jota kutsutaan muotoutuvaksi aikuisuudeksi (*engl. emerging adulthood*). Muotoutuvalla aikuisuudella tarkoitetaan noin 18–25-vuotiaita nuoria aikuisia. Tämän ikäisinä nuoret ovat vielä osiltaan riippuvaisia vanhemmistaan sekä lapsuudestaan eivätkä vielä kannan vastuuta perinteisestä aikuisuudesta ja esimerkiksi perheen perustamisesta. Muotoutuvan aikuisuuden aikana nuori kokee suuria muutoksia toistuvasti, elämä on hyvin epävarmaa ja edistyvä itsenäistyminen tuo elämään enemmän mahdollisuuksia kuin missään muussa elämän vaiheessa. Suuria muutoksia ovat lapsuudenkodista muuttamisen lisäksi erilaiset kokeilut työelämässä, opiskelussa sekä uusissa ihmissuhteissa. (Arnett 2000.)

Tärkeää tälle elämänvaiheelle on myös nuoren oman itsenäisen identiteetin kehittyminen. Tämän ikäisenä nuori ei enää ajattele itseään teininä, mutta ei myöskään koe olevansa vielä aikuinen. Nuori on siis kahden elämänvaiheen välissä tai siirtymävaiheessa. (Arnett 2000.) Keskeistä muotoutuvan aikuisuuden elämänvaiheessa on juuri oma kokemus aikuistumisesta (Honkatukia ym. 2020, 21). Kokemukset omasta kypsyyden tasosta, kyvystä pitää huolta itsestään ja toimia vastuullisesti ovatkin yhä keskeisempiä nyky-yhteiskunnassa, sillä aikuisuuden määritelmä ei ole enää niin selvärajainen (Aapola & Ketokivi 2013, 7–8). Yhteiskunnan muutos on vaikuttanut merkittävästi siihen, miten nuoret elävät, itsenäistyvät ja suuntaavat kohti varsinaista aikuisuutta. Nuorten elämään liittyy yhä enemmän valintoja eikä yhteiskunnan normien noudattaminen ole niin tärkeää (Arnett 2004; Otters & Hollanders 2015).

2.2 Itsenäistyminen

Muotoutuvaan aikuisuuteen liittyy keskeisesti itsenäistyminen. Itsenäistymisellä on ajateltu jo pitkään tarkoittavan eri tavoitteiden saavuttamista. Näitä perinteisiä tavoitteita ovat lapsuudenkodista muuttamisen lisäksi esimerkiksi koulutuksen päättymisen, työelämään siirtyminen sekä perheen perustaminen. Viime vuosikymmeninä on kuitenkin alettu huomaamaan, miten itsenäistyminen ja eri elämänvaiheiden rajat eivät ole niin selviä. Esimerkiksi itsenäistymisen perinteiset tavoitteet ovat myöhentyneet. (Aapola & Ketokivi 2013, 22.) Kaikki eivät täytä perinteisiä itsenäistymisen määritteitä koskaan (Juvonen 2015). Tärkeäksi onkin noussut henkilökohtainen kokemus myös itsenäistymisestä.

Henkilökohtaisesta näkökulmasta itsenäistymisen voidaan ajatella tarkoittavan esimerkiksi oman tilan ja oman elämän saavuttamista sekä mahdollisuutta päättää itse omista asioistaan ilman vanhempien jatkuvaa seuranta (Holdsworth & Morgan 2005, 90). Silti myös erilaiset institutionaaliset toiminnot, kuten opintotukijärjestelmä, asettaa tietyn normin ja toimintatavan itsenäistymisen kululle (Furlong 2013, 8–9; Honkatukia ym. 2020, 13).

Itsenäistyminen ei ole lineaarinen prosessi (Holdsworth & Morgan 2005; Aapola & Ketokivi 2013; Honkatukia ym. 2020, 14). Aapola ja Ketokivi (2013, 11) toteavatkin itsenäistymisen ja aikuistumisen ymmärtämisen siirtymänä ongelmalliseksi, sillä käsitys siirtymästä olettaa itsenäistymisen tapahtuvan aina tietyllä kaavalla kohti tiettyä pistettä. Sen sijaan Aapola ja Ketokivi (2013, 11) ajattelevat itsenäistymisen olevan enemmänkin jatkuvasti muuttuva ja kaikkiin suuntiin liikkuva ilmiö, jonka kokeminen on täysin henkilökohtaista. Toiselle hyvin merkittävä itsenäistymisen ulottuvuuden saavuttaminen, voi toiselle olla täysin merkityksetön.

Vaikka nuori muuttaisi pois lapsuudenkodista ja saavuttaisi itsenäisyyden asumisen suhteen, se ei välttämättä merkitse täydellistä itsenäisyyttä kaikilta elämän osa-alueilta. Tämän takia nuoruutta voidaankin pitää osittaisriippuvuuden (*engl. semi-dependency*) aikana (Furlong 2013, 3). Usein ensimmäisessä itsenäisessä kodissa nuori voi saada esimerkiksi taloudellista tukea vanhemmilta (Holdsworth & Morgan 2005, 91). Tässä tapauksessa itsenäistyminen tapahtuu jo asumisen osalta, mutta taloudellista itsenäisyyttä ei vielä saavuteta.

Itsenäistymistä ei voida välttämättä pitää elämänvaiheena, joka tavoitetaan kerralla, vaan se on enemmän prosessi, joka tavoitetaan nuorten omien kokemusten ja merkityksenannon myötä.

Itsenäistyminen ei myöskään tarkoita täyttä itsenäisyyttä vanhemmista ja perheestä.

Vanhemmat voivat toki toimia itsenäisyyttä rajoittavana tekijänä, jolloin nuori haluaa ottaa etäisyyttä vanhempiin ja muuttaa lapsuudenkodista. Vanhemmat voivat kuitenkin toimia myös itsenäistymisen mahdollistajana esimerkiksi ohjaamalla nuorta itsenäisiin valintoihin. Toisaalta itsenäistyminen voi tapahtua vanhemmista, mutta muuntua riippuvuudeksi ystävästä tai kumppanista. (Holdsworth & Morgan 2005, 97–100; Honkatukia ym. 2020, 14.)

Itsenäistyminen ei tarkoitaakaan vastoin termin kirjaimellista merkitystä sosiaalista verkostostoista itsenäistymistä, vaan sosiaalisten verkostojen muuttumista ja jopa suhteiden vahvistumista (Malm 2018, 49; Honkatukia ym. 2020, 14).

Joka tapauksessa itsenäistymiseen liittyy monia eri ulottuvuuksia. Itsenäistymistä tarkastellaan tieteellisessä kirjallisuudessa usein juuri ulottuvuuksien näkökulmista, joita ovat

esimerkiksi edellä mainitut lapsuudenkodista muuttaminen, perheen perustaminen ja työelämän aloittaminen. (Aapola & Ketokivi 2013, 10.) Tutkielmassani ymmärrän itsenäistymisen lähinnä lapsuudenkodista muuttamisen ulottuvuuden näkökulmasta. Hahmotan itsenäistymisen merkittävänä osana muotoutuvaa aikuisuutta ja otan huomioon nyky-yhteiskunnan epäselvät ja muuttuneet itsenäistymisen vaiheet sekä kulttuurisidonnaisuuden.

2.3 Lapsuudenkodista muuttaminen

Lapsuudenkodista muuttamista pidetään usein yhtenä keskeisimmistä tapahtumista nuorten itsenäistymisprosessissa (ks. esim. Kenyon 1999, 84; Holdsworth & Morgan 2005, 3).

Muuttaminen myös tapahtuu suurimmalla osalla nuorista toisin kuin esimerkiksi toinen itsenäistymisen tavoite, perheen perustaminen (Holdsworth & Morgan 2005, 2).

Lapsuudenkodista muuttamista on tutkittu paljon esimerkiksi muuton syiden ja tavoitteiden sekä muuttamisen ajankohdan näkökulmasta. Esimerkiksi Suomessa nuorten asumisesta tehdään viiden vuoden välein kyselytutkimus, joka käsittelee myös lapsuudenkodista muuton syitä, tavoitteita ja muita tilastoja (ks. esim. Kupari 2011; Aho ym. 2021). Näitä erilaisia syitä ja ajankohtia vertaillaan tutkimuksissa paljon eri maiden välillä ja Euroopan unionin välistä vertailua on tehnyt esimerkiksi Iacovou (2001; 2010).

Lapsuudenkodista muuttamisen tavat ovat hyvin erilaisia Euroopan sisäisesti ja toki myös muualla maailmassa. Viime vuosina Euroopassa keskimääräinen muuttoikä on noussut joissain maissa ja laskenut toisissa (Eurostat 2023b). Esimerkiksi Suomessa lapsuudenkodista muuttaminen on aikaistunut (Aapola & Ketokivi 2013, 22), mutta yleisesti länsimaisesta näkökulmasta lapsuudenkodista muuttaminen on myöhentynyt (Seiffge-Krenke 2015, 178). Muuttoikään vaikuttaa kulttuuristen normien lisäksi esimerkiksi hyvinvointivaltion palvelut sekä korkea työttömyystaso (Seiffge-Krenke 2015, 178). Maiden sisäisesti eroja muuttoikään tuovat myös erilaiset henkilökohtaiset tekijät, kuten tulotaso ja sukupuoli (Iacovou 2010).

Lapsuudenkodista muuttaminen on muuttunut muillakin tavoilla. Ennen lapsuudenkodista muuttaminen liitettiin vahvasti kumppanin kanssa yhteen muuttoon ja naimisiinmenoon (Seiffge-Krenke 2015, 179). Nykyään muuton tavoitteena on lähes täysin itsenäistymisen halu, parempi sijainti opiskeluja tai töitä varten tai mahdollisuus asua lapsuudenkodissa esimerkiksi ahtauden tai vanhempien kanssa syntyneiden ristiriitojen takia. Kumppanin kanssa yhteen muuttaminen on lapsuudenkodista muuttamisen syynä vain noin viidesosalle. (Aho ym. 2021, 31). Tässäkin vaikuttaa vahvasti kulttuurinen konteksti ja lapsuudenkodista

muuttaminen vasta naimisiin mennessä on selvästi yleisempää esimerkiksi Etelä-Euroopassa kuin Pohjois-Euroopassa (Seiffge-Krenke 2015, 179). Tyypillistä nuorille on kuitenkin ystävien tai muiden ihmisten kanssa yhteen muuttaminen erilaisiin opiskelija-asuntoloihin tai soluasuntoihin, mikä voidaan myös katsoa merkinä osittaisriippuvuudesta. Myös jaetun asumisen määrään vaikuttaa kuitenkin vahvasti yhteiskunnallinen konteksti, asuntomarkkinat ja hyvinvointimalli. Esimerkiksi Suomessa yksin asuminen on selvästi yleisempää kuin Iso-Britanniassa, jossa jaettu asuminen on merkittävästi suurempaa. Nämä maat ovat hyvinvointimalleiltaan hyvin erilaisia. (Arundel & Ronald 2015.)

Lapsuudenkodista muuttaminen ei kuitenkaan tarkoita täysin yhteyksien menettämistä lapsuudenkotiin. Holdsworthin ja Morganin (2005, 73) mukaan lapsuudenkotia ei oikeasti jätetä koskaan, sillä se pysyy vahvasti muistoissa. Koska usein lapsuudenkodista muutetaan pois opiskelemaan, voi nuori viettää esimerkiksi loma-ajat vielä lapsuudenkodissa (Kenyon 1999, 8; Aho ym. 2021, 38). Muutto ei siis ole täysin lopullinen, mikä saattaa osaltaan monimutkaistaa käsitystä kodista ja sen merkityksestä. Nuoret muuttavat myös nykyään yleisemmin takaisin lapsuudenkotiin jo kerran itsenäiseen asuntoon muutettuaan. Tällaista kutsutaan bumerangi-ilmiöksi. Ilmiön yleistymiseen on johtanut jo edellä mainittu nykyajan nuorten valintojen ja vaihtoehtojen moninaisuus. (Otters & Hollanders 2015, 40–41.) Tällaisen edestakaisin muuttamisen on ajateltu vähentävän lapsuudenkodista muuttamisen kyseenalaistamatonta yhteyttä itsenäistymiseen (Holdsworth & Morgan 2005, 93). Itsenäistymisen ja lapsuudenkodista muuttamisen yhteyksien ja niiden ongelmallisuuden käsitteleminen vaatisi toisen tutkimuksen, minkä takia tässä tutkielmassa näen lapsuudenkodista muuttamisen merkittävänä osana itsenäistymistä.

3 Kodin määritelmä ja merkitys

3.1 Aiempi kodin tutkimus

Kotia voi tutkia monesta eri tieteenalan näkökulmasta ja sen määritelmä ja merkitykset vaihtuvat tiedealakohtaisesti (Niiniluoto 2001, 11). Asuminen ja sen monet ulottuvuudet ovat yhteiskuntatieteellisen tutkimuksen keskiössä, kun taas kodin tutkimus ja ihmisten henkilökohtaiset kodin merkitykset ovat jääneet asumisen varjoon (Vilkko 2010, 12). Sosiaalitieteellisessä tutkimuksessa koti on jäänyt huomiotta ja siihen on keskitytty lähinnä vain toissijaisesti perheeseen, arkeen, asumiseen ja työhön liittyvässä tutkimuksessa. Koti on ajateltu ainoastaan perheen ja arjen toimintaympäristönä tai työn tarjoamana fyysisenä asumisen paikkana. (Suikkanen & Kunnari 2010.) Vaikka kodin ymmärtäminen asuntona ja aineellisen hyvinvoinnin tarjoajana ihmisille on hyvin tärkeää, pitäisi sosiaalitieteellisessä tutkimuksessa ymmärtää kodin muutkin merkitykset ja kodin tarjoama subjektiivisen hyvinvoinnin ja kokemusten ulottuvuus.

Kodin merkitystä ja kodin käsitettä on kuitenkin tutkittu kansainvälisesti melko laajasti. Yleisesti kotia on käsitteellistänyt esimerkiksi Després (1991), Douglas (1991) ja Somerville (1997). Muuten kodin tutkimus on ollut tarkemmin rajattua tiedealojen tutkimuskohteiden mukaisesti (Mallett 2004). Kodin merkitystä on tarkasteltu muun muassa ikääntyneiden, kodittomien sekä etnisten vähemmistöjen näkökulmasta (Holdsworth & Morgan 2005, 74). Sen sijaan nuorten kodin merkityksestä tutkimusta on kansainväliselläkin tasolla suppeammin. Joka tapauksessa tutkimus on melko vanhentunutta ja ajankohtainen tutkimus on kohtalaisen vähäistä.

Suomalainen kodin tutkimus on hyvin rajallista. Suomessa sosiaalitieteellistä kodin tutkimusta on kuitenkin koottu yhteen esimerkiksi Vilkon, Suikkasen ja Järvinen-Tassopouloksen (2010) toimittamassa kirjassa *Kotia paikantamassa*, jossa on tarkasteltu laajasti kodin merkityksiä yhteiskunnalle, yhteisöille ja yksilöille. Lisäksi Suomessa on yleisen näkökulman lisäksi tutkittu esimerkiksi maahanmuuttajien kodin merkityksen näkökulmasta (Huttunen 2002). Varsinaisesti taas nuorten kodin merkityksestä Suomessa tutkimusta on tehnyt ainoastaan Lahelma ja Gordon (2003), joiden tutkimusta käytänkin oman tutkielmani viitekehyksenä. Suomalainen kodin tutkimus on rajallista ja sitä tarvitaan lisää, jotta voidaan ymmärtää kodin merkityksen vaikutusta subjektiiviseen hyvinvointiin ja ihmisen elämään suomalaisessa yhteiskunnassa.

3.2 Kodin käsite

Kielitoimiston sanakirja määrittelee kodin ”*yhden t. useamman ihmisen, vars. perheen vakinaiseksi asunnoksi*”, ”*eril. majoitus-, hoito- ym. laitokseksi*”, ”*kuvaukseksi taivaan valtakunnasta, taivaasta*” ja ”*asuin-, oleskelu-, tms. paikaksi, seuduksi*” (Kotimaisten kielten keskus & Kielikone Oy 2024). Koska tarkastelen tutkielmassani lapsuudenkodista muuttamista kodin merkityksen näkökulmasta, on tärkeää ymmärtää, mitä kodilla tarkoitetaan. Aiemmin on tullut jo esille, että koti ja asunto eivät välttämättä tarkoita samaa asiaa, vaikka Kielitoimiston määritelmän mukaan tämä voisi olla mahdollista. Tieteellisessä kirjallisuudessa koti ja sille annetut merkitykset ovat kuitenkin paljon Kielitoimiston sanakirjan määritelmää moniulotteisempia.

Kodin käsitteen määritelmä vaihtelee tieteenalakohtaisesti, mutta tutkimuksissa ollaan melko pitkälti samaa mieltä siitä, että koti on moniulotteinen käsite. Erimielisyyksiä liittyy kuitenkin esimerkiksi siihen, voiko koti olla ainoastaan fyysinen paikka vai voiko se olla tunnetta ja toimintaa käsitteellistävä konsepti. (Mallett 2004.) Tässä tutkielmassa koti ymmärretään niin fyysisenä paikkana kuin kuvitteellisena konseptina. Käsitän kodin Douglasin (1991, 289) mukaisesti lähes aina johonkin paikkaan sidottuna ideana, joka tuotetaan kodiksi toiminnan avulla. Ymmärrän asunnosta tulevan koti Vilkon (2010, 16) käsityksen mukaisesti juuri sen asukkaiden omien kokemusten perusteella.

Asunto muuttuu kodiksi yksilön subjektiivisen kokemuksen mukaisesti (Granö, Suominen & Tuomi-Nikula 2004, 9). Kodin merkityksellistäminen on siis täysin henkilökohtainen prosessi ja kodin käsitettä sekä sen ideaa tuotetaan eri tavoin eri elämän vaiheissa (Vilko 2001, 54; 2010, 14). Kodin merkitys voidaan käsittää jatkuvasti muuntuvana ja eri paikoille voidaan antaa erilaisia merkityksiä kotina (Holdsworth & Morgan 2005, 68). Vaikka kodin merkitykset ovat jatkuvasti muuntuvia, on jonkinlainen pysyvyyskin merkityksellistä kodin rakentumiselle. Kaiken kaikkiaan henkilökohtaisen merkityksenannon mukaisesti kotia voidaan pitää pelkän fyysisen paikan sijaan enemmän tunteena, jossa yhdistyy fyysinen ympäristö, kokemukset, jokapäiväinen toiminta ja sosiaaliset suhteet. (Vilko 2010, 14.)

3.3 Nuorten määrittämä koti

Lapsuudenkodista muuttaessa käsitys kodista muuttuu (Vilko 2010, 22). Lapsuudenkodista muuttaessa saatetaan ensimmäistä kertaa asua muualla kuin paikassa, jota nuori on pitänyt kotina. Nuorella ei kuitenkaan tarvitse olla vain yhtä kotia, vaan monia paikkoja ja asioita

voidaan pitää kotina. (Holdsworth & Morgan 2005, 68–69.) Nuoret voivat ymmärtää kotina niin lapsuudenkodin kuin itsenäisen asunnon tai vain toisen niistä (Kenyon 1999). Nuoren käsitys kodista on keskeistä hyvinvoinnin kannalta, sillä poissa oleminen kodista saattaa aiheuttaa ahdinkoa ja turvattomuuden tunnetta (Easthorpe 2004). Jos nuori käsittää lapsuudenkodin ainoana kotina, saattaa muualla asuminen olla riski hyvinvoinnille.

Kodin käsitteeseen liittyy vahvasti sosiaaliset suhteet ja niistä saatu tuki ja turvallisuus (White 2002, 218). Itsenäistyessä muuttuvien suhteiden perheeseen voidaan ajatella vaikuttavan merkittävästi nuorten kodin merkityksiin, sillä kodin voidaan sanoa olevan aina yhteydessä perheeseen (Juntto 2001, 30). Myös kodilla ja kuuluvuuden tunteella on merkittävä yhteys (Holdsworth & Morgan 2005, 74). Koti onkin tärkeä paikka itsenäistyvän nuoren identiteetin muodostumiselle (White 2002, 219; Holdsworth & Morgan 2005, 69). Keskeistä kodin merkityksen muodostumiselle on myös muistot. Varsinkin muistot lapsuudenkodista vaikuttaa tulevaisuuden kodin määrittelyyn läpi elämän. (Vilkkö 2010, 24).

Yhteisöllisyyden, turvallisuuden ja tuttuuden lisäksi koti on myös paikka, jossa voi saavuttaa tietyn yksityisyyden asteen (Niiniluoto 2001, 13). Itsenäistyvälle nuorelle myös koti yksityisenä alueena korostuu, sillä nuori tahtoo usein ainakin osittain irtautua perheestään. Esimerkiksi Juntto (2001, 24) kuvailee kotia yhden tai useamman ihmisen autonomiseksi tilaksi, johon kukaan ei tule ilman lupaa. Koti voitaisiin näiden ajatusten myötä ajatella paikkana, jossa kodin merkityksellistäjää ympäröivät sellaiset läheiset ihmiset, jotka antavat tälle myös omaa tilaa ja turvallisen ilmapiirin kehittää omaa aikuista identiteettiä. Vaikka koti onkin tässä katsottu pitkälti sosiaalisena ja mentaalisenä paikkana, myös eri fyysiset tekijät ovat osa kodin moniulotteisten merkityksen tuottamista (Vilkkö 2001, 59).

3.4 Kodin moniulotteiset merkitykset

Kodin merkityksien tutkiminen perustuu usein eri ulottuvuuksien mukaan annettujen merkityksien listaamiseen (Holdsworth & Morgan 2005, 74). Tässä tutkielmassa tarkastelen aineistoani käyttäen Lahelman ja Gordonin (2003) hahmottamia kodin ulottuvuuksia, jotka ovat muodostettu nuorten kodin merkitysten näkökulmasta. Lahelma ja Gordon (2003) tarkastelevat tutkimuksessaan täysi-ikäisiä nuoria, jotka ovat muuttamassa pois lapsuudenkodista ja näiden nuorten antamia merkityksiä kodille. He toteavat, miten nuorten puhuessa lapsuudenkodista esille nousee esimerkiksi koti fyysisenä paikkana, koti perhesuhteiden areenana sekä koti itsenäisyyden tunteena. Näiden merkityksien mukaisesti Lahelma ja Gordon (2003) muodostivat kolme kodin merkityksien ulottuvuutta: fyysinen

kodin ulottuvuus, sosiaalinen kodin ulottuvuus sekä mentaalinen kodin ulottuvuus. Näitä ulottuvuuksia Lahelma ja Gordon (2003) perustelevat kodin käsitteellä, joka heidän mukaisesti muodostuu fyysisestä tilasta, sosiaalisesta toiminnasta sekä mentaalisista merkityksenannoista.

3.4.1 Kodin fyysinen ulottuvuus

Kodin fyysinen ulottuvuus on ulottuvuuksista vahvinten yhteydessä asunnon käsitteeseen eli fyysiseen ympäristöön. Kodin fyysinen ulottuvuus tarkoittaa siis tietynlaista paikan käsitystä tietyssä kaupungissa ja rakennuksessa. Fyysinen ulottuvuus mahdollistaa tilan, jossa toimitaan sosiaalisesti ja muodostetaan mentaalisia merkityksiä päivittäin. Fyysinen ulottuvuus on kuitenkin myös muuta kuin fyysinen tila. Itsenäistyvillä nuorilla on usein esimerkiksi paljon toiveita oman kodin fyysisistä piirteistä, mutta myös suurta pelkoa siitä, että ei itse pysty ylläpitämään kotia ja selviämään kotitöistä. Pelkän tilallisen käsitteen lisäksi tähän ulottuvuuteen liittyy siis käytännön asiat esimerkiksi mahdollisuuksista sisustaa kotia ja tehdä siitä omanlainen sekä mahdollisuuksista suorittaa itsensä elättäminen päivittäiset kotityöt. (Lahelma & Gordon 2003.)

3.4.2 Kodin sosiaalinen ulottuvuus

Kodin sosiaalinen ulottuvuus liittyy taas sosiaalisiin suhteisiin, jotka rakentavat käsitystä kodista. Varsinkin lapsuudenkodin merkitykselle on hyvin keskeistä sosiaaliset suhteet niiden ihmisten kanssa, jotka ovat asuneet samassa asunnossa sekä näiden sosiaalisten suhteiden luoma turvallisuuden tunne. Lahelma ja Gordon (2003) esittivät itsenäistyvien nuorten ajattelevan kodin sosiaalisia suhteita kahdesta eri näkökulmasta. Tuttua kodin ja perheen turvaa saatetaan pitää osittain itsenäistymistä ja elämää rajoittavana. Toisaalta esillä voi olla kuitenkin pelko tietyn tuttuuden, perheen ja kodin menettämisestä itsenäiseen kotiin muuttaessa. (Lahelma & Gordon 2003.)

3.4.3 Kodin mentaalinen ulottuvuus

Kodin mentaalinen ulottuvuus tarkoittaa nuorten antamia kuvitelmia ja ajatuksia siitä, mitä koti heille merkitsee. Tärkeää on niin kuvitelmat tulevaisuuden kodeista kuin myös ajatukset ja muistot lapsuudenkodista. Lapsuudenkodista muuttamisen vaiheeseen liittyvät esimerkiksi itsenäisyyteen, turvallisuuteen ja omaan tilaan liittyvät ajatukset. Keskeistä mentaaliselle ulottuvuudelle on pohdinta siitä, mitä koti oikeasti on. Tärkeänä kodin merkityksen luomiselle

pidetään esimerkiksi omaa rauhaa – yksityisyyttä ja itsenäisyyttä. Tämän saatetaan kokea puuttuvan lapsuudenkodista, mutta pystyttävän saavuttamaan itsenäisessä asunnossa. Tämän lisäksi itsenäisen kodin omaa rauhaa pidetään usein myös mahdollisuutena päättää omista asioista ja näin edistää itsenäistymisen tunnetta. (Lahelma & Gordon 2003.)

4 Tutkimusasetelma

4.1 Tavoitteet ja tutkimuskysymykset

Kodin tutkimuksen kenttä on melko hajanaista. Nuorten kodin merkityksiä on tutkittu hyvin vähän ja muutenkin kodin tutkimus on osittain vanhentunutta. Kodin käsitettä on aiemmassa tutkimuksessa hahmotettu eri ulottuvuuksien näkökulmasta. Tässä tutkielmassa käytän teoreettisena viitekehyksenä Lahelman ja Gordonin (2003) hahmottamia kodin ulottuvuuksia. Näitä ulottuvuuksia ovat fyysinen, sosiaalinen ja mentaalinen ulottuvuus. Vaikka kodin merkityksiä on jaoteltu eri tavoin, olen valinnut tämän tutkimuksen viitekehykseksi juuri Lahelman ja Gordonin (2003) viitekehyksen, sillä se on muodostettu juuri nuorten antamien kodin merkityksien näkökulmasta. Tarkoitukseni on ymmärtää nuorten kodin merkityksenantoa suhteessa näihin ulottuvuuksiin selkeyttäen kodin merkityksien moniulotteista kenttää.

Tavoitteenani on liittää kodin merkitys sosiaalitieteiden tutkimuskenttään. Sosiaalitieteellistä tutkimusta on julkaistu esimerkiksi eri syistä, miksi ja milloin nuori muuttaa pois lapsuudenkodista (ks. esim. Mann-Feder, Eades, Sobel & De Stafano 2014; Seiffge-Krenke 2013). Sosiaalitieteellinen kodin tutkimus onkin jäänyt pitkälti muiden aiheiden varjoon (Suikkanen & Kunnari 2010). Nuorten kodin merkityksiä tarkastelemalla tavoitteenani on luoda sosiaalitieteelliseen tutkimukseen uusi näkökulma nuorten lapsuudenkodista muuttamisesta ja itsenäistymisestä. Tarkoitukseni on tarkastella aiemman tutkimuksen perusteella, miten Lahelman ja Gordonin (2003) kolme ulottuvuutta näkyy nuorten itsenäistymisen, asumisen ja kodin muutoksessa. Tutkimusongelmaa lähestyn näiden kahden tutkimuskysymyksen avulla:

- 1) Mitkä tekijät liittyvät lapsuudenkodista muuttavien itsenäistyvien nuorten merkityksenantoon kodille Lahelman ja Gordonin (2003) kodin ulottuvuuksien näkökulmasta tutkimusaineiston perusteella?
- 2) Antavatko nuoret lapsuudenkodille vai itsenäiselle asunnolle enemmän merkitystä kotina tutkimusaineiston perusteella?

Kysymällä nämä kysymykset aineistolta Lahelman ja Gordonin (2003) viitekehyksen valossa tavoitteenani on ymmärtää, mitä koti oikeasti tarkoittaa itsenäistyville lapsuudenkodista muuttaneille nuorille. On tärkeää huomata, että erilaiset perhetaustat ja asumisratkaisut

saattavat vaikuttaa nuorten kokemuksiin kodista merkittävästi. Tässä tutkielmassa keskityn ainoastaan tilanteeseen, jossa nuori pitää lapsuudenkotina vain yhtä kotia. Näiden kysymyksien esittäminen jo olemassa olevalle tutkimukselle mahdollistaa pohjan tuleville tutkimuksille, joissa voidaan kerätä aineistoa suoraan nuorilta. Niissä tutkimuksissa voidaan pyrkiä luomaan tarkempaa ymmärrystä nuorten kodin merkityksestä ja kotikokemuksista sekä tarkentaa tutkimuskysymyksiä tietynlaisiin asumis- tai perhetyyppeihin.

4.2 Menetelmät

Käytän tutkielmani tutkimusmenetelmänä kirjallisuuskatsausta. Kirjallisuuskatsaus on tutkimusmenetelmä, jossa tutkitaan jo olemassa olevaa tutkimusta tiivistäen, arvioiden ja uutta tietoa luoden. Kirjallisuuskatsaukset voidaan jakaa kolmeen eri päätyyppiin: kuvaileva kirjallisuuskatsaus, systemaattinen kirjallisuuskatsaus ja meta-analyysi. Tässä tutkielmassa kirjallisuuskatsaus on kuvailevaa, joka mahdollistaa aiheen vapaamman käsittelyn ilman tarkkaa strukturoitua rakennetta. Myös kuvaileva kirjallisuuskatsaus voidaan jakaa kolmeen osaan: narratiiviseen, kartoittavaan ja integroivaan kirjallisuuskatsaukseen. Tyyliiltään tämän tutkielman kuvaileva kirjallisuuskatsaus on integroivaa. Integroivassa kirjallisuuskatsauksessa voidaan käyttää aineistona erityyppisiä tutkimuksia ja tarkastella näitä kriittisestä näkökulmasta. (Salminen 2023, 3–11.)

Integroivan kirjallisuuskatsauksen avulla voin luoda laajan kuvan tutkimusaiheesta hyödyntäen tutkimusalaltaan, tutkimusmenetelmiltään ja hieman myös tutkimuskysymyksiltään erilaista tutkimusta itsenäistyvien nuorten kodin merkityksistä. Vaikka aineistona toimii jo aiempi tutkimus, ei kirjallisuuskatsauksen tarkoituksena ole olla referaatti (Salminen 2023, 4). Tarkoitukseni on jäsentää ja luoda uutta tietoa tarkastelemalla aiempaa tutkimusta suhteessa teoreettiseen viitekehykseeni kodin eri ulottuvuuksista. Tarkastelu kirjallisuuskatsauksessa johtaa esimerkiksi tutkimusaikeiden ja muiden tärkeiden teemojen löytämiseen aiheeseen liittyen (Salminen 2023, 8–11).

4.3 Aineisto

Tutkimusaineiston koostin vertaisarvioituista tutkimusartikkeleista. Aiheeseen sopivan tutkimuskirjallisuuden vähäisyys rajoitti valintaa merkittävästi. Lisäksi rajasin aineiston ajallisesti niin, että kaikki tutkimukset ovat julkaistu vuoden 2000 jälkeen. Uuden tiedon löytäminen on tärkeää, sillä itsenäistymisprosessi ja asumisen tavat muuttuvat yhteiskunnan muuttuessa. Valitsin aineistoksi tutkimuksia, jotka kertovat mahdollisimman yleisellä tasolla

nuorten kodista ja asumisesta. Myös tämä rajasi aineistoa melko paljon, sillä merkittävä osa tutkimuksesta on julkaistu sellaisista nuorista, joilla on ollut vaikea tai jollain tavalla normista poikkeava nuoruus (ks. esim. Kidd & Evans 2011; Söderqvist, Sjöblom & Bülow 2016).

Aihetta käsittelevän tutkimuksen vähäisen määrän vuoksi valitsin nuorten kodin merkityksiä käsittelevien tutkimuksien lisäksi tutkimuksia opiskelijoiden kodin merkityksistä, vaikka oma tutkimuskysymykseni liittyy nuoriin. Tiedostan, että opiskelija voi olla missä vain elämäntilanteessa ja esimerkiksi muuttanut lapsuudenkodistaan jopa vuosikymmeniä sitten. Tutkimuksien aiheiden perusteella koin näiden kahden muuttujan yhdistämisen kuitenkin mahdolliseksi. Koska valitsemisani tutkimuksissa käsitellään lapsuudenkodista muuttamista, voi olettaa, että myös opiskelijoille tämä on merkittävä ja vähän aikaa sitten tapahtunut vaihe elämässä.

Tiedonhaun tavoitteenani oli kerätä aineistoksi itsenäistymistä ja lapsuudenkodista muuttamista käsitteleviä artikkeleja, joiden näkökulma liittyy jollain tavalla kodin merkityksiin. Tiedonhaussa käytin useita eri tietokantoja, jotta voisin löytää mahdollisimman monen aiheeseen liittyvän tutkimusartikkelin. Hakuja tein Volterissa, Google Scholarissa. Scopuksessa, EBSCO:ssa ja ProQuestissa niin englanniksi kuin suomeksi. Hakusanoina käytin eri yhdistelmiä esimerkiksi termeistä *nuoret*, *opiskelijat*, *itsenäistyminen*, *asuminen*, *koti* sekä *kodin merkitys* molemmilla kielillä. Englanninkieliset termit kuten *leaving home*, *transition to adulthood* ja *emerging adulthood* olivat erittäin hyödyllisiä tiedonhaussani.

Lopulliseksi aineistoksi valitsin yhteensä 8 tutkimusartikkelia (ks. Liite 1). Aineiston määrä määrittyi aiheeseen liittyvän tutkimusartikkelien vähäisyyden perusteella. Tutkimusartikkeleja on Iso-Britanniasta kolme kappaletta ja Alankomaista, Norjasta, Suomesta, Tanskasta ja Yhdysvalloista kaikista yksi kappale. Monialueellinen käsittely johtaa siihen, että aineistossa käsitellyt nuorten asumistyyppit ovat hyvin erilaisia ja vaikuttavat luultavasti eri tavoin kodin merkityksellistämiseen. Otollisinta olisi, että tutkimusaineisto olisi ainoastaan yhdestä valtiosta itsenäistymisen kulttuurisidonnaisuuden takia ja keskittyisi sen maan nuorten antamiin kodin merkityksiin. Tämä ei ollut mahdollista tutkimusartikkeleiden vähäisyyden takia. Tarkoituksenani ei ole tehdä kirjallisuuskatsauksesta maiden välillä vertailevaa, vaan luoda yleistä kuvaa nuorten kodin merkityksistä ottaen kulttuurisidonnaisuus huomioon.

Jokainen valitsemani tutkimusartikkeli tarkastelee nuorten muuttamista pois lapsuudenkodista erilaisista näkökulmista lähestyttynä. Kaikki aineistoon keräämäni tutkimus on laadullista, mutta yksi tutkimus on osittain myös määrällinen. Koska kodin tutkimus on hyvin

monitieteistä, olen aineistoonkin koonnut artikkeleja eri tieteenaloilta. Artikkeleja on sosiologian, nuorisotutkimuksen, kasvatustieteiden, antropologian sekä ihmismaantieteen lähtökohdista. Näillä hieman eri tyylisillä, mutta saman aihepiirin tutkimuksilla pystyn osiltaan laajentamaan ja osiltaan selventämään tutkimuskenttää sekä ymmärrystä kodin merkityksistä lapsuudenkodista muuttaneille itsenäistyville nuorille.

Valitsin artikkeleita, jotka kertovat yleisesti nuorten itsenäistymisprosessin aikaisista kodin kokemuksista ja merkityksien muutoksista, mutta myös artikkeleja, jotka tarkentavat näkökulmaa jonkin tietyn ulottuvuuden mukaisesti. Yleisesti nuorten kodin merkityksiä on tutkittua artikkeleissa Chow ja Healey (2008) sekä Janning ja Volk (2017). Holton (2015) sekä Nielsen, Rønberg ja Sørensen (2023) tarkastelevat artikkeleissaan nuorten kodin merkitystä kuuluvuuden tunteen sekä identiteetin näkökulmasta, ja näin käsittelee lähinnä kodin sosiaalisia ja mentaalisia ulottuvuuksia. Valitsemistani artikkeleista kodin fyysiseen ulottuvuuteen tarkemmin liittyy Thomsenin (2007), Cieraadin (2010) sekä Holtonin ja Rileyn (2016) tutkimukset. Herranen ja Harinen (2008) tarkastelee taas kodin merkityksiä vahvasti kulttuurisidonnaisina, mikä on tärkeää jo aiemmin todetun itsenäistymisen kulttuurisidonnaisuuden merkittävyyden takia.

5 Itsenäistyvien nuorten antamat merkitykset kodille

” Home gives you an identity. It makes you who you are because your family are there and they make you who you are. The things that are there make you who you are.” (Chow & Healey 2008, 366, suora lainaus haastateltavalta)

Valitsemassani aineistossa ollaan yhtä mieltä siitä, että nuoret merkityksellistävät asuntoa kotina eri ulottuvuuksien näkökulmasta (ks. esim. Chow & Healey 2008; Cieraad 2016; Janning & Volk 2017; Nielsen, Rønberg & Sørensen 2023). Tämän luvun aloittavassa lainauksessa on tunnistettavissa Lahelman ja Gordonin (2003) hahmottamat nuorten antamat kodin fyysisen, sosiaalisen ja mentaalisen ulottuvuuden merkitykset. Asunnon tavarat luovat fyysisen ulottuvuuden mukaista kodin merkitystä, perhe taas sosiaalisen ulottuvuuden ja identiteetin muodostuminen mentaalisen ulottuvuuden.

Itsenäistyvien nuorten käsitys kodista on monitasoinen (Cieraad 2016, 87; Janning & Volk 2017, 485). Nuoret ymmärtävät kodin moniulotteisena niin perheen, asunnon kuin ympäröivien ihmisten ja ympäristöjen kokonaisuutena (Nielsen 2023, 996). Kodin merkityksien muodostumiseen liittyvät niin henkilökohtaiset kokemukset kuin kulttuuriset määritelmät ja rakenteet (Herranen & Harinen 2008; Cieraad 2016, 91–92). Seuraavaksi tarkastelen Lahelman ja Gordonin (2003) hahmottamien ulottuvuuksien näkökulmasta, mitkä tekijät liittyvät lapsuudenkodista muuttaneiden itsenäistyvien nuorten kodin merkityksellistämiseen. Samalla tarkastelen, antavatko nuoret näiden tekijöiden mukaisesti enemmän merkitystä lapsuudenkodille vai itsenäiselle asunnolle kotina.

5.1 Kodin fyysisen ulottuvuuden merkitys

Kodin fyysisen ulottuvuuden merkitys voidaan jakaa Lahelman ja Gordonin (2003) mukaisesti kahdenlaiseen fyysisyyteen. Ensimmäiseksi nuorten antamaan fyysisen kodin merkitykseen liittyvät kodin piirteet rakennuksena ja asuntona. Tähän liittyy esimerkiksi se, millainen asunto on ja miten se on sisustettu. Lisäksi nuoret luovat kodin fyysistä merkitystä erilaisten resurssien ja pärjäämisen näkökulmasta. Resurssien määrä ja mahdollisuus pärjäämiseen määrittelee sitä, miten nuori antaa merkityksiä asunnolle kotina. (Lahelma & Gordon 2003.) Nämä kaksi fyysisen kodin merkityksen ulottuvuutta voi selvästi nostaa esiin myös aineistostani.

5.1.1 Materiaaliset piirteet

Nuoret luovat kodin merkitystä fyysisen ulottuvuuden mukaan tavaroilla ja muilla materiaalisilla piirteillä (Thomsen 2007, 592; Cieraad 2016, 87; Holton & Riley 2016; 632). Chown ja Healeyn (2008, 366) mukaan ensimmäinen asia, johon identifioidutaan kodissa, on juuri sen fyysinen rakenne. Lisäksi Cieraad (2016, 94) ymmärtää materiaaliset eli fyysiset asiat ensimmäisenä kodin merkityksen muodostamisen tasona, jolloin fyysinen ulottuvuus toimii alkuna muiden kodin ulottuvuuksien merkityksille. Asunnon fyysisen ympäristön, arkkitehtuurin ja sisustuksen lisäksi kodin merkityksen muodostumisen kannalta on tärkeää esimerkiksi sijainti, talon tyyppi, sen ikä, maine sekä muut alueen sosiaaliset ja ekonomiset piirteet (Thomsen 2007). Kodin merkityksen muodostumiselle on myös tärkeää, että nuorella on mahdollisuus itse valita oman asunnon tyyli ja sisustus (Herranen & Harinen 2008, 8).

Jos asunnon fyysiset piirteet ovat huonoja, voidaan asunnolle antaa vähemmän merkitystä kotina kuin silloin, kun ne olisivat hyviä. Tällaisia huonoja, kodin merkitystä vähentäviä, piirteitä voivat olla esimerkiksi asunnot, joita ei saa muuttaa omanlaiseksi. (Cieraad 2016, 88.) Kodin institutionaalinen luonne, eli erilaiset ohjeet ja säännöt liittyen esimerkiksi sisustamisen rajoittamiseen, vähentää usein nuorten itsenäiselle asunnolle annettua merkitystä kotina. Nuorten ensimmäiset asunnot ovat melko usein tällaisia institutionaalisia asuntoja, kuten esimerkiksi opiskelija-asuntoloita. (Thomsen 2007; Janning & Volk 2017, 488.) Voidaan myös katsoa kodin merkityksen kasvavan, kun sen fyysiset piirteet tukevat muita kodin merkityksen ulottuvuuksia. Esimerkkinä tästä voidaan ajatella muun muassa asunnon tarjoama tila sosiaaliselle toiminnalle (sosiaalinen ulottuvuus) ja toisaalta mahdollisuus yksityisyyteen esimerkiksi oman sisäänkäynnin keinoin (mentaalinen ulottuvuus) (Thomsen 2007, 590).

5.1.2 Materiaalisuus jatkuvuuden ja eron luoja

Muuttaessa itsenäiseen asuntoon toisaalta fyysisten piirteiden samankaltaisuus ja jatkuvuus sekä toisaalta erot lapsuudenkotiin muokkaavat kodin merkityksiä (Holton & Riley 2016, 632; Nielsen, Rønberg & Sørensen 2023). Nuoret pyrkivät sisustuksella ja tavaroilla luomaan yhteyden lapsuudenkotiin, mutta toisaalta myös luomaan sellaista kuvaa itsestä, joka haluaa olla (Holton & Riley 2016, 634, 640; Janning & Volk 2017, 484). Tutut tavarat ja muistot lapsuudenkodista luo uuteen kotiin turvallisuuden, tasapainoisuuden, kuuluvuuden ja jatkuvuuden tunnetta ja näin kasvattaa itsenäisen asunnon merkitystä kotina (Holton & Riley

2016, 632; Nielsen, Rønberg & Sørensen 2023 996, 1004). Materiaalista jatkuvuutta lapsuudenkodin ja itsenäisen asunnon välillä luodaan esimerkiksi lapsuudenkodista tuoduilla esineillä ja samankaltaisella sisustustyyllillä (Holton & Riley 2016, 634; Janning & Volk 2017, 484). Jatkuvuutta voidaankin pitää merkittävänä osana kodin merkityksen luomista itsenäisessä asunnossa (Chow & Healey 2008, 367). Tietyllä tavalla jatkuvuus siis kasvattaa itsenäisen asunnon merkitystä kotina, mutta taustalla on kuitenkin lapsuudenkodin erityisasema kotina.

Välttämättä kuitenkin jatkuvuutta lapsuudenkodista ei haluta tuoda itsenäiseen kotiin. Korostaen lapsuudenkodin erityisasemaa, oikeastaan mikään valinta ei ole tehty yleensä täysin erossa lapsuudenkodista, sillä eron tekeminenkin liittyy jotenkin aina lapsuudenkotiin (Holton & Riley 2016, 633). Joka tapauksessa varsinkin, jos perhesuhteet ja kokemukset kodista ovat huonoja, saattavat nuoret pitävän eron tekemistä hyvin tärkeänä (Nielsen, Rønberg & Sørensen 2023 1005; 1008). Silti myös hyvissä perhesuhteiden tapauksissa voi itsenäistyville nuorille olla keskeistä esimerkiksi vastoin lapsuudenkodin sääntöjä toimiminen muun muassa laittamalla sellaisia asioita omaan asuntoon, jota ei olisi voinut lapsuudenkodissa panna esille (Holton & Riley 2016, 633–634). Tämä voidaan ajatella kertovan juuri itsenäistymisen tarpeesta ja siihen liittyvästä vanhempien kontrollista irrottautumisesta ja nuoren oman itsenäisen identiteetin kehittämisestä (ks. esim. Herranen & Harinen 2008), mikä osiltaan kasvattaa itsenäisen asunnon merkitystä kotina.

Tuttuuden ja turvallisuuden lisäksi kodin fyysiset piirteet ovatkin merkittävä osa nuoren uuden identiteetin kehittymistä ja sen sekä siihen liittyvien ihmisten ja paikkojen esittämistä (Holton & Riley 2016, 633–640). Esimerkiksi Holton ja Riley (2016, 636) sekä Janning ja Volk (2017, 484) toteavat, miten vähitellen lapsuudenkodista tuotujen tavaroiden ohelle merkittäväksi nousee myös itsenäisen asumisen ja opiskelujen aikana kerrytetyt tavarat. Mitä asunnossa halutaan, voidaan ymmärtää muuttuvan itsenäistymisen ja itsenäisen asumisen edistyessä. Tätä voidaan ajatella merkinä siitä, miten itsenäiselle asunnolle aletaan antamaan enemmän merkitystä kotina itsenäistymisen edistyessä.

5.1.3 Kotityöt ja rutiinit

Vaikka Lahelma ja Gordon (2003) nostavat kotitöistä ja omasta itsenäisestä elämästä pärjäämiseen liittyvän epävarmuuden melko keskeiseen rooliin nuorten fyysisen kodin merkityksellistämässä, ei se aineistossa tule niin merkittävästi esiin. Silti Cieraad (2016, 98) toteaa päivittäisten toimintojen olevan merkittävä osa kodin merkityksen tuottamista. Myös

aiemman tutkimuksen mukaan kodin merkitys muodostuu juuri toiminnan avulla (ks. esim. Douglas 1991, 289). Uuteen kotiin muuttaminen ja vanhojen tuttujen rutiinien muuttuminen saattaa aiheuttaa nuoren elämään paljon epävarmuutta ja ahdistusta (Chow & Healey 2008, 364–367). Esimerkiksi Nielsen, Rønberg ja Sørensen (2023, 1006) toteavat itsenäiselle asunnolle annettavan merkitystä kotina, kun rutiinit alkavat uudessa itsenäisessä asunnossa sujumaan. Voidaan siis ajatella, että sellainen paikka saa merkitystä kotina, jossa kotityöt onnistuvat eikä rutiineista pärjäämisestä ole pelkoa. Toisaalta tämän mukaan voidaan ajatella lapsuudenkodille annettavan usein merkitystä kotina, koska siellä ei välttämättä tarvitse pelätä kotitöiden ja pärjäämisen onnistumista.

Tärkeää kodin merkityksen luomiselle on kuitenkin myös se, että on mahdollisuus tehdä kaikki kotityöt omassa asunnossa (Cieraad 2016, 87). Näin ollen kodin fyysiseen merkitykseen liittyy myös vahvasti, minkä tyyliässä asunnossa asuu, sillä asuntolatyylisten asunnot eroavat merkittävästi vuokratuista asunnoista kotitöiden tekemisen mahdollisuuden määrässä. (Holton 2015, 26). Esimerkiksi nuorten itsenäistä asunnoista voi puuttua muun muassa pyykinpesukone, jolloin asunnon merkitys kotina saattaa vähentyä, kun kaikkia perinteisiä kotitöitä ei ole mahdollista asunnossa suorittaa. Toisaalta tällainen voi taas vahvistaa kodin merkitystä lapsuudenkodissa, kun kotitöitä voidaan hoitaa vielä siellä. (Cieraad 2016, 88.)

5.2 Kodin sosiaalisen ulottuvuuden merkitys

Lahelman ja Gordonin (2003) mukaan nuorille kodin sosiaalisen ulottuvuuden merkityksen antamiselle on tärkeää sosiaaliset suhteet niiden kanssa, joiden kanssa on lapsuudenkodissa asunut eli tyypillisesti sosiaaliset suhteet perheeseen. Usein sosiaalisia suhteita pidetään paikkaa tärkeämpänä kodin merkityksellistämisen prosessissa (Chow & Healey 2008, 366; Holton 2015, 22–23). Kodin sosiaalinen ulottuvuus vaikuttaa siis merkittävästi merkityksenantoon kodille. Suhteet kodin ja ihmisten välillä ovat tärkeitä, sillä juuri ihmisten avulla nuoret pystyivät merkityksellistämään niin lapsuudenkodin kuin itsenäisen asunnon kotina (Chow & Healey 2008, 366). Lahelma ja Gordon (2003) ymmärtävät siis nuorten luovan sosiaalista kodin merkitystä lähinnä perheen myötä, mutta aineistossa on huomattavissa myös selkeästi muiden sosiaalisten suhteiden, varsinkin ystävien, merkitys (ks. esim. Chow & Healey 2008; Nielsen, Sørensen & Rønberg 2023).

5.2.1 Perheen merkitys

Perheellä ja sen läsnäololla on merkittävä rooli kodin merkityksen muodostumiselle niin aineiston (ks. esim. Chow & Healey 2008; Holton & Riley 2017; Janning & Volk 2017; Nielsen, Sørensen & Rønberg 2023) kuin aiemman tutkimuksen perusteella (ks. esim. Juntto 2001, 30; White 2002, 218). Janningin ja Volkin (2017, 484) tutkimuksessa todetaan 52 % nuorista ajattelevan kodin tarkoittavan samaa asiaa kuin perhe. Samaa tarkoittavuus perheen ja kodin välillä käy ilmi myös muussa aineistossani (ks. esim. Chow & Healey 2008, 370; Nielsen, Sørensen & Rønberg 2023, 996). Joidenkin nuorten mielestä koti tulee aina olemaan siellä, missä perhekin on (Chow & Healey 2008, 366). Tärkeää on kuitenkin huomata, että kaikille perhesuhteet eivät ole positiivisia (Cieraad 2016, 91). Jos lapsuudenkoti on väritynyt huonoilla sosiaalisilla suhteilla ja niihin liittyvillä huonoilla kokemuksilla, saattaa nuori taas antaa itsenäiselle asunnolle enemmän arvoa kotina (Nielsen, Sørensen ja Rønberg 2023). Esimerkiksi Nielsen, Sørensen ja Rønberg (2023, 1006) nostavatkin esiin, miten perheen läsnäolon sijaan, kodille annetaan usein merkitystä enemmän siellä, missä on itselle tärkeitä ihmisiä. Tässä voidaan huomata korostuvan myös muiden sosiaalisten suhteiden rooli kodin merkityksen tuottajana. Myös aiemman tutkimuksen mukainen henkilökohtainen merkityksenanto kodille korostuu (ks. esim. Vilkkonen 2001, 54; 2010, 14).

Itsenäiseen asuntoon muuttaessa perhe ei kuitenkaan ole ainakaan välittömässä läheisyydessä, mutta kuitenkin perhe liittyy asunnon merkityksenantoon kotina. Tämän perusteella voisi ajatella nuorten antavan ainoastaan lapsuudenkodille merkitystä kotina, sillä perhe on vain siellä. Tässä yhteydessä on kuitenkin tärkeä huomata, että aiemman tutkimuksen mukaan perheen läheisyydestä lähteminen ei kuitenkaan välttämättä tarkoita perhesuhteiden katkeamista (ks. esim. Holdsworth & Morgan 2005, 91; Furlong 2013, 3). Esimerkiksi Nielsen, Sørensen ja Rønberg (2023, 1006) toteavatkin tutkimuksessaan nuorten pitävän perhettä vielä muuttamisen jälkeen hyvinkin tärkeänä, mutta itsenäistyminen näkyy tässä suhteessa ainoastaan lisääntyvänä tarpeena ystävien kanssa olemiseen.

5.2.2 Ystävien merkitys

Vaikka edellä todettiin perhettä pidettävän usein hyvin tärkeänä kodin merkityksen luomiselle, tuo itsenäistymisen vaihe elämään tietynlaisen perheestä osittain irrottautumisen vaiheen, jolloin myös muiden ihmissuhteiden rooli korostuu (Herranen & Harinen 2008; Janning & Volk 2017). Chow ja Healey (2008) sekä Nielsen, Sørensen ja Rønberg (2023,

1005) toteavatkin artikkeleissaan, miten nuorten itsenäinen asunto saa merkitystä kotina vasta, kun nuori alkaa tuntemaan uuden itsenäisen elämän ympäröiviä ihmisiä paremmin. Myös Herranen ja Harinen (2008, 10–11) tätä myötäilevästi toteavat, miten itsenäiseen asuntoon muutettuaan nuoren elämä alkaa sujumaan vasta, kun nuori on kerryttänyt riittävästi muitakin sosiaalisia suhteita perhesuhteiden lisäksi. Varsinkin huonon perhetilanteen tapauksessa ystävät saattavat korvata perheen luomaa kodin sosiaalista merkitystä. Jossain tapauksessa ystäviä voidaan jopa pitää perheenä. (Nielsen, Sørensen & Rønberg 2023, 1007–1008.)

Kotia voidaan pitää tärkeänä identiteetin luoja (mm. Holton & Riley 2016, 625). Identiteetin muutos voidaan katsoa vaikuttavan sosiaalisiin suhteisiin. Itsenäistyessään perheestä nuoret voivat esimerkiksi itse paremmin määritellä, kenet haluaa elämäänsä (Herranen & Harinen 2008, 8). Lapsuudenkodin aikaiset ystävät saattavatkin korvaantua uusilla ystävillä, sillä muuttunut identiteetti ei sovi enää lapsuudenkodin ystäville (Chow & Healey 2008, 369; Holton 2015, 24). Tämä saattaa edistää kodin merkityksen antamista uuteen itsenäiseen asuntoon ja toisaalta vähentää lapsuudenkodille annettua merkitystä kotina, sillä nuorta ympäröivät tärkeät ihmissuhteet ovat merkittäviä kodin merkityksellistämiseksi (Chow & Healey 2008). Toisaalta kuitenkin lapsuudenkodin ystäviä pidetään turvallisuuden tunnetta luovina, kun taas itsenäisen elämän uusi asunto ja uudet ihmiset vaativat paljon ylläpitoa (Nielsen, Sørensen & Rønberg 2023, 1007). Tämä taas saattaisi toimia lapsuudenkodin merkitystä kotina lisäävänä, sillä turvallisuuden tunne liitetään usein ajatukseen kodista (ks. esim. Janning & Volk 2017, 484). Silti myös uudet ystävyysuhteet tuovat uuteen elämänvaiheeseen turvallisuuden tunnetta (Chow & Healey 2008, 368). Tämä taas mahdollisesti lisää myös itsenäisen asunnon merkitystä kotina. Keskeistä todennäköisesti onkin nuoren henkilökohtainen kokemus siitä, mitkä ihmiset luovat enemmän turvallisuuden tuntua ja sen avulla kasvattaa asunnon merkitystä kotina.

Kaiken kaikkiaan voidaan ymmärtää, että kodin merkitystä ei luo ainoastaan perhe eikä ainoastaan ystävät. Tärkeää kodin merkityksen luomiselle on tietyt ihmiset, jotka luovat asunnossa kuuluvuuden ja turvallisuuden tunnetta (Chow & Healey 2008, 369). Aineiston perusteella nuoren voidaan ajatella antavan enemmän merkitystä sille asunnolle, jossa nuorta ympäröi tärkeämpiä ihmisiä. Tämä todetaan myös Nielsenin, Sørensenin ja Rønbergin (2023, 1006) tutkimuksessa. Silti enemmän merkityksellisiä suhteita nuorilla voidaan sanoa olevan perheen sisällä. Koska juuri nämä merkitykselliset suhteet ovat tärkeitä kodin merkityksen luomiselle, voitaisiin sanoa nuorten antavan usein enemmän merkitystä kotina lapsuudenkodille perheen läsnäolon myötä. (Janning & Volk 2017, 486.) Vielä lisää

ulottuvuuksia sosiaalisen kodin merkitys tuo, kun otetaan huomioon esimerkiksi kumppaneiden, kämppäkavereiden tai naapureiden kodin sosiaalista merkitystä luovat piirteet (ks. esim. Chow & Healey 2008, 369; Herranen & Harinen 2008, 11).

5.3 Kodin mentaalisen ulottuvuuden merkitys

Kodin mentaalisen ulottuvuuden merkitys voidaan ajatella kaikki ulottuvuudet kattavana osana alueena. Kodin merkityksien ja kodin idean muodostaminen on kuitenkin aina mentaalista. Merkityksiä tarkastellessa, mikään ei voi olla täysin irtonaista ajatuksista ja erilaisista ymmärryksistä eli kodin mentaalista ulottuvuudesta. Aineistosta käy ilmi, miten niin fyysiseen kuin sosiaaliseen ulottuvuuteen liittyy paljon mentaalista toimintaa. Esimerkiksi Cieraad (2016, 90) ajattelee mentaalisen kodin merkityksen luomisen heijastelevan kodin fyysisiä olosuhteita. Lisäksi Janning ja Volk (2017,484) ymmärtävät kodin kokonaisuudessaan mentaalisenä ideana. Tässä tutkielmassa ymmärrän mentaalisen ulottuvuuden Lahelman ja Gordonin (2003) mukaisesti ajatuksina lapsuudenkodin ja itsenäisen asunnon eroista ja yhtäläisyyksistä ja niihin liitetyistä tunteista. Tähän määritelmään liittyen aineistosta voidaan nostaa ajatuksia kotiin liitettävistä tunteista, muistoista sekä nuoren muuttuvasta identiteetistä.

5.3.1 Kotiin liitettävät tunteet

Janningin ja Volkin (2017, 484) mukaan lapsuudenkotiä määritellään usein mukavuuden ja hyvien muistojen avulla, kun taas itsenäistä asuntoa ystävien, pakollisuuden, institutionaalisuuden ja funktion avulla eli paikkana, jossa asutaan. Näiden tuntemuksien lisäksi lapsuudenkodista muuttavan tunteet kodista liittyy vahvasti turvallisuuden ja turvattomuuden sekä yksityisyyden ja yhteisöllisyyden tasapainotteluun. Muutto itsenäiseen asuntoon saatetaan nimittäin ajatella pelottavana ja turvattomana (Nielsen, Sørensen & Rønberg 2023, 1003). Lisäksi lapsuudenkodista muuttoa värittää usein kaoottisuus ja rutiinittomuus (Nielsen, Sørensen & Rønberg 2023, 1009) sekä tietynlainen vieraus ja väärään paikkaan sijoittuneisuuden tunne (Chow & Healey 2008, 366). Lapsuudenkoti taas ajatellaan pysyvänä tasapainon luojana elämässä (Chow & Healey, 2008, 371). Herranen ja Harinen (2008, 10) määrittelee muuton riskinottamisena turvattoman puolelle.

Aiempaa tutkimustietoa tukien (ks. esim. White 2002, 218) voidaan aineiston mukaan koti tulkita paikaksi, jossa voi kokea turvallisuuden tunnetta. Janningin ja Volkin (2017, 482) tutkimuksen mukaan nuoret liittyvät lapsuudenkotiin lähes ainoastaan turvallisia tunteita,

mutta itsenäiseen asuntoon liitetään positiivisten tunteiden lisäksi negatiivisia tunteita epä mukavuudesta ja turvattomuudesta. Myös Herranen ja Harinen (2008, 10) toteavat nuorten pitävän ainakin aluksi itsenäistä kotia turvattomana. Tämän perusteella voidaan tulkita lapsuudenkodille annettavan enemmän merkitystä kotina ainakin muutoksen alkuvaiheilla. Tämän mukaan voidaan myös ajatella, että itsenäisestä asunnosta tulee koti, kun se alkaa tuntumaan turvalliselta. Nuoret yrittävätkin usein tehdä asunnosta turvallisen oloisen niin sosiaalisilla kuin fyysisillä keinoilla (Holton & Riley 2016, 633). Itsenäisessä asunnossa turvallisuutta ja kodikkuutta yritetään luoda fyysisen ulottuvuuden mukaisesti erilaisilla tavaroilla (Holton & Riley 2016, 633), mutta myös esimerkiksi lapsuudenkodista tutuilla tavoilla ja harrastuksilla (Holton 2015, 24).

Turvallisuuden lisäksi yksityisyys on merkittävä tekijä itsenäisen asunnon kodin merkityksen muodostamisesta (Cieraad 2016, 90–91). Tämäkin tukee aiempaa tutkimustietoa, joka on määrittänyt yksityisyyden tärkeänä kodin merkityksellistäjänä (ks. esim. Niiniluoto 2001, 13). Yksityisyyden tarve liittyykin merkittävästi itsenäistymiseen perheestä (Herranen & Harinen 2008, 8). Nuori saattaaakin ajatella lapsuudenkodin valvonnan tilana ja itsenäisen asunnon yksityisyyden tilana (Herranen & Harinen 2008, 6–8). Tämä voidaan katsoa vähentävän lapsuudenkodille annettua merkitystä kotina, sillä mahdollisuutta itsenäistyvän nuoren tarpeelle yksityisyydestä ei ole. Jos itsenäisessä asunnossa on mahdollisuus yksityisyydelle, voidaan ajatella tämän kasvattavan itsenäiselle asunnolle annettua merkitystä kotina.

5.3.2 Identiteetin kehittyminen

Nuoret usein ajattelevat, että tapahtuu jotain merkittävää, kun muuttaa lapsuudenkodista (Chow & Healey 2008, 367; Herranen & Harinen 2008, 6). Lapsuudenkodista muuttaminen voidaan ajatella merkittävänä tapahtumana nuoren elämässä, jonka myötä voi koko elämä ja sen myötä oma identiteetti muuttua (Holton & Riley 2016, 625). Jo aiemmassa tutkimuksessa koti on ajateltu tärkeäksi ympäristöksi identiteetin kehittymiselle (White 2002, 219; Holdsworth & Morgan 2005, 69). Juuri itsenäinen ja yksityinen oleminen muodostaa nuorelle omanlaisen aikuisen identiteetin (Cieraad 2016, 86). Esimerkiksi Nielsenin, Sørensenin ja Rønbergin (2023, 1007) yksi haastateltavista ei ollut voinut olla oma itsensä lapsuudenkodissa, mutta itsenäinen asunto mahdollisti tämän hänelle ja itsenäinen asunto tuntui tässä tapauksessa enemmän kodilta.

Kodin merkityksen luomiselle on siis tärkeää, että siellä saa rauhassa ja turvassa ilman muiden kontrollia toteuttaa itseään ja tuntee kuuluvansa (Herranen & Harinen 2009; Nielsen,

Sørensen & Rønberg 2023, 1008). Itsenäisen asunnon voidaan nähdä mahdollistavan tällainen vapaa nuoren identiteetin muovautuminen, mikä on kodin merkityksellistämiseksi hyvin tärkeää (Holton & Riley 2016, 635–640). Uuden identiteetin muodostuminen ja sen vapaa toteuttaminen saattaa kasvattaa itsenäisen asunnon merkitystä kotina vähentäen lapsuudenkodin merkitystä (Holton 2015, 24). Identiteetin muodostuminen on siis tavallaan mentaalista, mutta siihen liittyy myös luvussa 5.1 käsitellyt fyysiset piirteet, kuten mahdollisuus sisustaa omalla tavallaan (ks. esim. Holton & Riley 2016, 640) ja luvussa 5.2 käsitellyt sosiaaliset piirteet, kuten kasvanut mahdollisuus päättää itse sosiaalisesta toiminnasta (ks. esim. Herranen & Harinen 2008, 8).

5.3.3 Muistot

Kotia pidetään sellaisena paikkana, johon liittyy tärkeitä muistoja (Chow & Healey 2008, 371; Cieraad 2016, 85; Janning & Volk 2017, 484). Muistoja voidaan siis pitää tärkeänä osana kodin merkityksellistämistä. Koska juuri itsenäistynyt lapsuudenkodista muuttanut nuori on viettänyt lapsuudenkodissa enemmän aikaa, voidaan ajatella, että lapsuudenkotia pidetään merkittävämpänä kuin itsenäistä asuntoa, sillä lapsuudenkodissa on ehditty kerryttämään enemmän muistoja. Esimerkiksi aiemman tutkimuksen mukaan itsenäistynyt nuori ei jätä lapsuudenkotia koskaan, sillä se pysyy vahvasti muistoissa (Holdsworth & Morgan 2005, 73). Tämä kuitenkin viittaisi myös siihen, että ajan kuluessa itsenäisen asunnon merkitys kotina kasvaisi muistojen kertyessä. Tätä ajatusta tukee myös Holtonin ja Rileyn (2016) toteamus fyysisen ulottuvuuden mukaisista merkityksellisistä esineistä. Aluksi nuori haluaa pitää esillä vain lapsuudenkodista tuotuja muistoja, mutta vähitellen myös itsenäisen asumisen aikaisia muistoja aletaan esittämään (Holton & Riley 2016).

Cieraad (2016, 93) mainitseekin kodin merkityksien ja tärkeiden muistojen muuttuvan läpi elämän, mutta esitti lapsuudenkodilla silti pysyvän aina erityisasema nuorten elämässä. Tulevaisuuden ajatukset ja toiveet kodista määräytyy pitkälti sen perusteella, millainen lapsuudenkoti on ollut (Cieraad 2016, 92–93). Tätä yhteyttä tuodaan muihin koteihin jatkuvuutena, jos kokemus lapsuudenkodista on ollut positiivinen ja eroavaisuutena, jos kokemus on ollut negatiivinen (Chow & Healey 2008, 367; Holton & Riley 2016, 633; Nielsen, Rønberg & Sørensen 2023 1005; 1008). Muistot lapsuudenkodista ovat siis aina yhteydessä niin ensimmäisen itsenäisen asunnon kuin tulevien asuntojen kodin tekemiseen oli se sitten tahallista tai tahatonta jatkuvuutta tai erontekemistä. Tämä korostaa lapsuudenkodin vahvaa erityisasemaa. (Holton 2015, 24.)

6 Lapsuudenkoti ja oma itsenäinen asunto kotina

Edellä käsittelin, minkä tekijöiden mukaan nuoret antavat merkitystä kodille Lahelman ja Gordonin (2003) hahmottamien fyysisten, sosiaalisten ja mentaalisen kodin ulottuvuuksien näkökulmasta. Samalla ohessa tarkastelin, miten nämä tekijät liittyvät siihen, miten nuoret antavat merkityksiä kodille. Analyysin perusteella nuoret antavat näiden tekijöiden mukaan henkilökohtaisesti erilaisia merkityksiä kotina niin lapsuudenkodille kuin itsenäiselle asunnolle. Seuraavaksi käsittelem vielä lisäksi yleisemmällä tasolla, miten nuoret antavat merkityksiä kotina toisaalta lapsuudenkodille ja toisaalta itsenäiselle asunnolle.

Eri ulottuvuuksien mukaan annettujen merkityksien lisäksi merkityksenantoon liittyy vahvasti itsenäisen asunnon väliaikaisuus. Ensimmäistä asuntoa ei kovin usein pidetä pysyvänä eikä muutto välttämättä tapahdu lineaarisesti (Holton 2015, 24). Itsenäistymisen ja lapsuudenkodista muuttamisen monimutkainen polku on todettu jo aiemmassa tutkimuksessa esimerkiksi bumerangi-ilmiön yleistyessä (ks. esim. Aapola & Ketokivi 2013, 1; Otters & Hollanders 2015, 40–41). Usein myös esimerkiksi loma-ajat vietetään lapsuudenkodissa (Thomsen 2007, 582). Esimerkiksi Holtonin (2015, 22) ja Thomsenin (2007, 582) artikkeleissa todetaan väliaikaisen asunnon merkitys kotina pysyvää asuntoa vähäisemmäksi. Itsenäisen asunnon väliaikainen luonne liittyy siis merkittävästi siihen, millaista merkitystä itsenäiselle asunnolle annetaan kotina. Nuoret eivät välttämättä irrottaudu täysin lapsuudenkodista eikä itsenäistä asuntoa pidetä pysyvänä, mikä saattaa vähentää itsenäisen asunnon merkitystä kotina. Nuoret voivat jopa ajatella, että kodin merkityksen luominen väliaikaiseen asuntoon ei ole edes kannattavaa (Thomsen 2007, 582; Janning & Volk 488). Toisaalta kuitenkin itsenäistä asuntoa yritetään muokata kodiksi eli nuori voi silti kaivata kodinomaisuutta myös itsenäiseltä väliaikaiselta kodilta (Thomsen 2007, 582).

Lapsuudenkoti taas ajatellaan usein paikkana, jossa voidaan periaatteessa asua niin pitkään kuin haluaa ja sinne voi aina palata (Janning & Volk 2017, 487). Käytännössä tilanne ei välttämättä ole tällainen, sillä Herrasen ja Harisen (2008) esiin tuoma kulttuurinen ja sosiaalinen paine muuttaa lapsuudenkodista saattaa olla melko painostavaa, mutta jonkinlainen pysyvyys luo kuitenkin lapsuudenkodille merkitystä kotina. Aiemmankin tutkimuksen mukaan jonkinlainen pysyvyys on tärkeää kodin merkityksen luomisessa (Vilkkonen 2010, 14). Mahdollisuus paluuseen vierailun merkeissäkin voidaan nähdä lapsuudenkodin merkitystä kasvattavana. Chow ja Healey (2008, 369) esittävätkin artikkelissaan, miten lapsuudenkodille annettuun merkitykseen kotina liittyy merkittävästi lapsuudenkodin ja oman

itsenäisen asunnon välinen etäisyys. Etäisyyden kasvaessa lapsuudenkodista lapsuudenkodin merkitys kotina voidaan huomata vähenevän. Tämän mukaisesti Chow ja Healey (2008, 364) toteavat lapsuudenkodin merkityksen saattavan vähenevän itsenäiseen asuntoon muuttaessa, sillä lapsuudenkodissa ei pysty vierailemaan niin usein.

Kaiken kaikkiaan käsitys kodista muuttuu muuttaessa lapsuudenkodista (ks. esim. Chow & Healey 2008; Holton & Riley 2016). Lapsuudenkodin rinnalle tulee toinen paikka asua: oma itsenäinen asunto. Tässä tilanteessa itsenäistyvä nuori tajuaa kodin merkityksen, sillä on itse pidemmän aikaa poissa paikasta, jonka on itse merkityksellistänyt kodiksi (Chow & Healey 2008, 364; Cieraad 2016, 99). Ennen koti on voinut olla itsestäänselvyys ja se on voinut tarkoittaa ainoastaan paikkaa, jossa asutaan (Chow & Healey 2008). Mielenkiintoinen näkökulma on myös se, miten nuoret puheessa tuottaa eron näiden välillä. Tähän liittyy esimerkiksi puhemielessä käytössä olevat koti ja kotikoti (*engl. home-home*) käsitteet (Cieraad 2016, 90–91; Thomsen 2017, 581). Jälkimmäisellä tarkoitetaan lapsuudenkotiä ja sana viittaa vahvaan yhteyteen, vahvaan merkitykseen kotina (Cieraad 2016, 90–91). Nuorten puhetavasta voidaan siis tulkita nuorten antavan enemmän merkitystä lapsuudenkodille kotina.

Joka tapauksessa merkityksenanto suhteessa lapsuudenkotiin ja itsenäiseen asuntoon eroaa merkittävästi riippuen jokaisen ihmisen aiemmasta suhteesta lapsuudenkotiin sekä toisaalta nykyisestä suhteesta itsenäiseen asuntoon. Merkityksenanto kodille on siis henkilökohtaista. (Chow & Healey 2008, 371; Cieraad 2016, 90–91.) Tämän takia myös aineistosta pystyy nostamaan esiin monia erilaisia käsityksiä. Usein nuoret kuitenkin käsitteellistävät tilannetta kahden kodin käsityksen avulla (*engl. home from home*), mutta on myös käsityksiä siitä, että koti on siellä, missä perhe on ja toisaalta myös siitä, että itsenäinen koti on ainoa koti (Chow & Healey 2008, 369; Holton & Riley 2016, 632; Janning & Volk 2017, 484). Kahden kodin idea tulee esille myös Thomsenin (2007, 593) artikkelissa, jossa monet pitivät itsenäistä asuntoa pääasiallisena kotina, kun lapsuudenkodille ei annettu enää samankaltaista merkitystä kotina. Lapsuudenkodin merkitys kotina ei kuitenkaan kadonnut, vaan ainoastaan muutti muotoaan. Vaikka itsenäistyessä kehittyvä identiteetti vie nuorta täysin uuteen elämään, vaikuttavat lapsuudenkodin kokemukset läpi elämän lähes kaikkeen (Holton 2015, 24).

Tärkeää on myös ymmärtää, että itsenäisessä asunnossa asumisen aikana kodin merkitykset muuttuvat ja kehittyvät (Janning & Volk 201, 485). Esimerkiksi itsenäisen kodin merkitys voi kasvaa lapsuudenkodin merkityksen laskiessa, kun uusi asunto tulee vähitellen tutuksi ympäröivine ihmisineen, paikkoineen ja rutiineineen (Chow & Healey 2008, 371; Holton

2015, 25). Voidaan kuitenkin ajatella ja yleistää, että lapsuudenkodilla säilyy erityisasema myös itsenäiseen asuntoon muuttamisen jälkeen ja itsenäisen asunnon merkitys kasvaa vähitellen kotina itsenäistymisen edistyessä.

7 Johtopäätökset

Tässä tutkielmassa olen tarkastellut kodin merkityksiä itsenäistyville lapsuudenkodista muuttaneille nuorille integroivan kirjallisuuskatsauksen keinoin. Näin olen pystynyt ymmärtämään, mitkä tekijät liittyvät lapsuudenkodista muuttaneiden itsenäistyvien nuorten merkityksenantoon kodille sekä antavatko nuoret lapsuudenkodille vai itsenäiselle asunnolle enemmän merkitystä kotina lapsuudenkodista muutettuaan. Tavoitteenani on ollut koota yhteen monialaista tietoa nuorten kodin merkityksistä käyttäen aineistona aiempaa tieteellistä kirjallisuutta aiheeseen liittyen. Olen käyttänyt analyysini tukena Lahelman ja Gordonin (2003) hahmottamia kodin fyysisen, sosiaalisen ja mentaalisen ulottuvuuksien merkityksiä, joiden avulla olen selkeyttänyt nuorten kodin merkityksien moniulotteista kenttää. Tutkielmaan käytetty aineisto on ollut pitkälti toisiaan tukevaa, eikä erimielisyyksiä aiheeseen liittyen oikeastaan ollut. Tulokset myös tukevat aiempaa tutkimusta lähinnä vain laajentaen näkökulmia kodin merkityksestä.

Analyysini perusteella olen todennut monenlaisten tekijöiden liittyvän itsenäistyvien lapsuudenkodista muuttaneiden nuorien merkityksenantoon kodille. Fyysisestä näkökulmasta asunnolle merkityksen antamiselle kotina on keskeistä nuorelle mahdollisuus muokata omaa asuntoa eri materiaalisin piirtein toisaalta jatkumoksi lapsuudenkodista, mutta toisaalta siitä eriäväksi itsenäistymisen ja oman elämän merkinä (mm. Holton & Riley 2016; Janning & Volk 2017; Nielsen, Rønberg & Sørensen 2023). Lisäksi asunto saa merkitystä kotina, kun rutiinit ovat tuttuja ja kotityöt onnistuvat (mm. Holton 2015; Cieraad 2016). Sosiaalisen ulottuvuuden mukaisesti keskeistä kodin merkityksen luomiselle ovat sosiaaliset suhteet. Varsinkin perheellä on hyvin keskeinen asema kodin merkityksen luomisessa. (mm. Chow & Healey 2008; Holton & Riley 2017; Janning & Volk 2017; Nielsen, Sørensen & Rønberg 2023.) Itsenäistyessä perheestä kuitenkin irrottaudutaan ainakin osittain, jolloin kodin merkityksellistämiseksi tärkeäksi nousee myös muut ihmissuhteet, kuten ystävät (mm. Herranen & Harinen 2008; Janning & Volk 2017). Asunnon merkitys kotina siis kasvaa läheisten, turvaa, hyväksyntää ja kuuluvuuden tunnetta luovien, ihmissuhteiden ympäröimänä (mm. Chow & Healey 2008). Mentaalisen ulottuvuuden mukaan tärkeää kodin merkitykselle on kodille liitetyt tunteet ja näiden täytyminen. Kodinomaisuuteen liitetään usein turvallisuuden, tasapainon ja yksityisyyden tunnetta (mm. Cieraad 2016; Janning & Volk 2017). Lisäksi tärkeää kodin merkityksen muodostumiselle on muistot sekä mahdollisuus

oman identiteetin kehittämiseen (mm. Chow & Healey 2008; Cieraad 2016; Holton & Riley 2016).

Analyysin perusteella nämä tekijät liittyvät siihen, antavatko lapsuudenkodista muuttaneet nuoret lapsuudenkodille vai itsenäiselle asunnolle enemmän arvoa kotina. Yleistettynä nuoret pitävät niin lapsuudenkotia kuin itsenäistä asuntoa kotina. Nuoret eivät siis ajattele, että heillä olisi vain yksi koti, vaan ajatus kahden kodin ideasta on tyypillinen (mm. Chow & Healey 2008; Holton & Riley 2016; Janning & Volk 2017.) Kahta kotia ajatellaan kotina, mutta ehkä erilaisella tavalla (Thomsen 2007). On kuitenkin mahdollista, että ensimmäistä itsenäistä asuntoa ei pidetä koskaan kotina ja varsinkin aluksi itsenäinen asunto ei tunnu välttämättä ollenkaan kodilta. Mahdollista on toisaalta myös, että heti muuttaessa lapsuudenkodin merkitys kotina katoaa. (mm. Chow & Healey 2008; Holton 2015). Itsenäiselle asunnolle merkitystä kotina antamisen estää esimerkiksi ensimmäisille asunnoille tyypillinen institutionaalisuus ja väliaikaisuus sekä uuden elämän tuomat uudet rutiinit ja epävarmuus sekä muutenkin uudet ihmiset sekä ympäristö. Lapsuudenkodin merkitystä kotina taas lisäävät perheen läsnäolo, monet muistot sekä turvallisuuden, pysyvyyden ja tuttuuden tunne. Vähitellen itsenäisen asunnon merkityksen kotina voidaan ajatella kasvavan, mutta lapsuudenkodilla voidaan kuitenkin sanoa pysyvän erityisaseman läpi ihmisen elämän, sillä tulevaisuuden koteja tuotetaan aina eronteon tai jatkuvuuden avulla (mm. Holton 2015; Cieraad 2016). Lapsuudenkoti saattaa kuitenkin menettää tai muuttaa rooliaan kotina, kun itsenäinen asunto alkaa täyttämään edellä käsiteltyjä piirteitä (mm. Chow & Healey 2008; Holton 2015).

Niin itsenäistyminen (ks esim. Holdsworth & Morgan 2005, 90) kuin merkityksenanto kodille (ks. esim. Herranen & Harinen 2008; Vilkkö 2010, 14) on henkilökohtainen prosessi, jota osittain rajoittaa erilaiset kulttuuriset ja sosiaaliset rajoitteet. Aiemman tutkimuksen mukaan itsenäistyminen ei tapahdu lineaarisesti (Holdsworth & Morgan 2005; Aapola & Ketokivi 2013). Analyysin perusteella myöskään nuoren merkityksenanto kodille ei tapahdu lineaarisesti, vaan eri ulottuvuuksien mukaisesti omalla ajallaan. Aiemmassa tutkimuksessa on todettu nuoren käyvän itsenäistyessä läpi usein osittaisriippuvuuden vaiheen (Furlong 2013, 3). Tämän aikana voidaan analyysin perusteella ajatella myös lapsuudenkodin pysyvän merkittävänä nuorelle. Itsenäiselle asunnolle merkityksen antaminen kotina voidaankin liittää vahvasti itsenäistymiseen. Itsenäiselle asunnolle merkityksen antamista kotina voi pitää yhtenä merkinä itsenäistymisen ja aikuistumisen edistymisestä niin aiemman tutkimuksen (mm. Kenyon 1999) kuin analyysini mukaisesti (mm. Herranen & Harinen 2008).

Oma itsenäinen asunto on tärkeä vaihe itsenäistymistä, sillä se mahdollistaa nuorelle aikuisen identiteetin kehittymisen ja tilan toteuttaa itseään sekä kokeilla uusia asioita muotoutuvan aikuisuuden periaattein niin aiemman tutkimuksen (mm. White 2002, 219; Holdsworth & Morgan 2005, 69) kuin analyysini (mm. Herranen & Harinen 2009; Nielsen, Sørensen & Rønberg 2023, 1008) mukaisesti. Arnettin (2000) käsitteellistämän muotoutuvan aikuisuuden eli pidentyvän nuoruuden ja itsenäistyvien epäselvien polkujen voidaan katsoa analyysin perusteella liittyvän myös kodin merkityksien muodostumiseen. Muotoutuvan aikuisuuden monet mahdollisuudet ja valinnat lisäävät luultavasti itsenäisen kodin väliaikaisuutta ja sen kodin merkitystä vähentävää vaikutusta (ks. esim. Holton 2015, 24). Aiemmassa tutkimuksessa on todettu, että itsenäistyminen ei tarkoita kirjaimellisesti lapsuudenkodista ja perheestä irrottautumista (mm. Holdsworth & Morgan 2005, 73; Honkatukia ym. 2020, 14). Samoin analyysin perusteella lapsuudenkoti säilyy merkittävänä läpi itsenäistymisprosessin ja siksi lapsuudenkodin voidaankin ajatella pysyvän nuorilla erityisasemassa.

Olen tutkielmassani jäsennellyt ja selventänyt nuorten kodin merkityksien monialaista ja -ulotteista kenttää. Sosiaalitieteellisen näkökulman avulla olen pystynyt liittämään kodin merkitykset sosiaalitieteelliseen kodin tutkimukseen, joka on aiemmin liittynyt lähinnä perhesuhteiden, asumisen, työn ja kotitalouden tarkasteluun (Suikkanen & Kunnari 2010). Tämä auttaa ymmärtämään paremmin, miten merkityksellinen myös itse koti on nuorille sen sisällyttämien sosiaalisten suhteiden ja toiminnan lisäksi. Koti esimerkiksi identiteetin muokkaajana ja tietynlaisena itsensä esittämisen paikkana liittyy merkittävästi nuorten elämän ja itsenäistymisen ymmärtämiseen (ks. esim. Holton 2015, 24; Holton & Riley 2016, 625). Nuorten kodin merkityksiä tarkastelemalla pystytään ymmärtämään paremmin lapsuudenkodista muuttavien itsenäistyvien nuorten hyvinvointia ja kodin merkityksellistämisen vaikutusta nuoren moninaiseen itsenäistymisprosessiin.

Tutkielmaan liittyy aineistoon ja aiheen laajuuteen liittyviä rajoituksia. Koska itsenäistyminen sekä merkityksenanto kodille on henkilökohtainen prosessi (mm. Vilkkonen 2001, 54; 2010, 14; Honkatukia ym. 2020, 21), on mahdotonta tuottaa kattavaa ymmärrystä kodin merkityksistä itsenäistyville lapsuudenkodista muuttaneille nuorille. Tutkielmani tarkastelee aihetta vasta pintapuolisesti. Aihetta olisi tärkeää tutkia vielä kattavammin, sillä tämän tutkielman perusteella ei voi tehdä johtopäätöksiä esimerkiksi tietyn maan nuorten tilanteeseen vahvan itsenäistymisen ja asumisen kulttuurisidonnaisuuden takia. Nuorten kodin merkityksiä olisikin tutkittava Suomen kontekstissa. Suomalaista tutkimusta aiheesta on hyvin vähän ja esimerkiksi suomalainen tukijärjestelmä sekä normit vaikuttavat merkittävästi nuorten

asumisen mahdollisuuksiin ja sen myötä tietyllä tavalla nuorten kodin merkityksenantoon (ks. esim. Schulenberg & Schoon 2012, 165). Tämän lisäksi olisi merkittävää tarkastella esimerkiksi eri asumistyyppien vaikutusta merkityksenantoon. Mielenkiintoisen näkökulman tuo myös tässä tutkielmaa sivuttu aihe institutionaalisuudesta. Olisi tärkeää tutkia kodin merkityksien eroja esimerkiksi omistusasunnon, yksityisen vuokra-asunnon sekä opiskelija-asunnon välillä. Tärkeää olisi myös tarkastella, miten nuorten erilaiset lähtötilanteet vaikuttavat merkityksenantoon. Tässä tapauksessa voisi tarkastella merkityksenannon eroja negatiivisten ja positiivisten lapsuudenkodin kokemusten tai esimerkiksi eroperheen ja monen lapsuudenkodin lapsien näkökulmasta.

Lopuksi tutkielmani on tuonut esille itsenäistyvien nuorten kodille annettuja merkityksiä, jotta lapsuudenkotiin muuttamista ymmärrettäisiin paremmin ja näin pystyttäisiin löytämään ratkaisuja nuorten hyvinvointi- sekä asumisongelmiin. Voidaan ajatella, että itsenäisen asunnon merkityksellistäminen kotina parantaisi nuorten hyvinvointia tuomalla elämään tasapainoisuutta ja turvallisuutta. Tutkielmani mukaan se ei tapahdu heti, mutta sen tapahtumista voisi tukea eri keinoin. On esimerkiksi todettu institutionaalisuuden estävän nuorten itsenäistymistä ja kodin merkityksen tuottamista valintoja ja toimintaa kontrolloimalla. Nuoret tarvitsevat asuntoja, joissa saa itse sisustaa kotia ja rajoittaa yksityisyyden ja yhteisöllisyyden määrää. Nuorten asuntojen pitäisi tarjota mahdollisuus yhteiseen kotitöiden tekemiseen, vertaistukeen, turvallisuuden tunteeseen ja mukavuuteen, mutta toisaalta yksityisyyteen ja oman identiteetin kehittämiseen.

Jotta nuorten itsenäistyminen sujuisi mahdollisimman vähällä stressillä, pitäisi nuorilla olla mahdollisuus valita henkilökohtaisten kodin merkityksellistämistarpeiden mukainen asumismuoto. Silti Suomessa Petteri Orpon hallitus on päättänyt poistaa opiskelijat yleisestä asumistuen piiristä, mikä vähentää opiskelijoiden tuloja merkittävästi (Hirvonen & Jääri 2024). Tällainen voidaankin ajatella merkityksellistämistarpeiden täytön estäjänä, sillä asumistuen vähentyessä voivat useammat nuoret joutua muuttamaan esimerkiksi institutionaaliin soluasuntoihin. Analyysini mukaisesti nuoret eivät välttämättä merkityksellistä tällaisia asuntoja hyvinvointia ja tasapainoisuutta tuottavina koteina. Näin ollen olisi tärkeää ylläpitää yhteiskunnallisia rakenteita ja tukijärjestelmiä, jotka tukevat nuorten itsenäistymistä ja tarjoavat mahdollisuuden henkilökohtaiseen kodin merkityksenantoon ja sen myötä kodin tuottamaan hyvinvointiin.

8 Lähteet

- Aapola, Sinikka & Ketokivi, Kaisa (2013) Johdanto: Aikuistumisen ehdot 2000-luvun yhteiskunnassa. Teoksessa Aapola, Sinikka & Ketokivi, Kaisa (toim.) *Polkuja ja poikkeamia – Aikuisuutta etsimässä*. Nuorisotutkimusverkosto. Nuorisotutkimusseura. Julkaisuja 56. Helsinki: Unigrafia, 7–32.
- Aho, Pauliina & Myllymäki, Timo & Sandqvist, Sakari, & Strandell, Anna (2021) Nuorten asuminen 2020: Kyselytutkimus. *Ympäristöministeriön julkaisuja* 2021(8).
- Akın, Rengin & Breeman, Linda & Branje, Susan (2024) Parent-Child Relationship, Well-Being and Home-Leaving during the Transition from High School to University. *Youth* 4(1), 80–96.
- Arnett, Jeffrey (2000) Emerging Adulthood. A Theory of Development from the Late Teens Through the Twenties. *American Psychologist* 55(5), 469–480.
- Arnett, Jeffrey (2004) *Emerging Adulthood: The Winding Road from the Late Teens Through the Twenties*. New York: Oxford University Press.
- Arundel, Rowan & Ronald, Richard (2015) Parental co-residence, shared living and emerging adulthood in Europe: semi-dependent housing across welfare regime and housing system contexts. *Journal of Youth Studies* 19(7), 885–905.
- Custódio, Ira (2020) Ensiaskel tulevaisuuteen–16-vuotiaiden nuorten ajatuksia itsenäisestä asumisesta. *Lastensuojelun Keskusliitto. Lastensuojelun Keskusliiton verkkojulkaisu* 2020(3).
- Després, Carole (1991) The meaning of home: literature review, directions for future research, *Journal of Architectural and Planning Research* 8(2), 96–115.
- Douglas, Mary (1991) The Idea of a Home: A Kind of Space. *Social Research* 58(1), 287–307.
- Easthorpe, Hazel (2004) A place called home. *Housing Theory and Society* 21(3), 128–138.
- Eurostat (2023a) When do young Europeans leave their parental home?. [online]. <<https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/w/ddn-20230904-1>>. Luettu 11.2.2024.
- Eurostat (2023b) Archive: Age of young people leaving their parental household. [online] <<https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?oldid=494351>> Luettu 2.4.2024.
- Furlong, Andy (2013) *Youth Studies: An Introduction*. New York: Routledge.

- Granö, Päivi & Suominen, Jaakko & Tuomi-Nikula, Outi (2004) *Koti. Kaiho, paikka, muutos*. Pori: Kulttuurituotannon ja maisematutkimuksen laitoksen julkaisuja IV.
- Hirvonen, Saara & Jäärni, Clarissa (2024) Opiskelijoiden asumiseen saama tuki voi pudota suuresti – liitto luonnehtii tilannetta todella vakavaksi. *Yle*. [online]. <<https://yle.fi/a/74-20084042>>. Luettu 3.5.2024.
- Holdsworth, Clare & Morgan, David (2005) *Transitions in Context. Leaving Home, Independence and Adulthood*. Berkshire: Open University Press.
- Honkatukia, Päivi & Kallio, Jenni & Lähde, Miia, & Mölkänen, Jenni (2020) *Omana itsenä osa yhteiskuntaa: Itsenäistyvät nuoret aikuiset kansalaisina*. Tampere: Tampere University Press.
- Huttunen, Laura (2002) *Kotona, maanpaossa, matkalla. Kodin merkitykset maahanmuuttajien omaelämäkerroissa*. Helsinki: Suomen kirjallisuuden seura.
- Iacovou, Maria (2001) Leaving home in the European Union. Institute for Social and Economic Research. *University of Essex* 2001(18), 1–41.
- Iacovou, Maria (2010) Leaving home: Independence, togetherness, and income. *Advances in Life Course Research* 15(4), 147–160.
- Juntto, Anneli (2001) Onko asukkaalla koti?. Teoksessa Jarva, Vuokko & Korvela, Pirjo. (toim.) *Koti teiden risteyksessä*. Helsinki: Kotitalous- ja käsityötieteiden laitoksen julkaisuja 9, 21–35.
- Juvonen, Tarja (2015) Sosiaalisesti kontrolloitu, hauraasti autonominen. Nuorten toimijuuden rakentuminen etsivässä työssä. *Nuorisotutkimusseura. Verkkojulkaisuja* 116.
- Kenyon, Liz (1999) A home from home. Students' transitional experience of home. Teoksessa Chapman, Tony & Hockey, Jenny (toim.) *Ideal Homes?: Social Change and the Experience of the Home*. London: Routledge, 84–95.
- Kidd, Sean & Evans, Josh (2010) Home is where you draw strength and rest: The meanings of home for houseless young people. *Youth & Society* 43(2), 752–773.
- Kotimaisten kielten keskus & Kielikone Oy (2024) Kielitoimiston sanakirja: koti. [online]. <<https://www.kielitoimistonsanakirja.fi/#/koti>> Luettu 15.3.2024.
- Kupari, Tiina (2011) Oma kotia etsimässä. Nuorten asuminen 2010. *Suomen ympäristö* 2011(1).
- Lahelma, Elina & Gordon, Tuula (2003) Home as a physical, social and mental space: Young people's reflections on leaving home. *Journal of Youth Studies* 6(4), 377-390.
- Lawrence, Roderick (1987) What makes a house a home?. *Environment and Behavior* 19(2), 154–168.

- Mallett, Shelley (2004) Understanding home: A critical review of the literature. *Sociological Review* 52(1), 64–89.
- Malm, Karla (2018) Itsenäistyvä nuori, vahvistuva toimija – tukea täysi-ikäisyyden kynnyksellä. *Nuorisotutkimusverkosto. Verkkojulkaisuja* 133.
- Mann-Feder, Varda & Eades, Allison & Sobel, Emma, & De Stafano, Jack (2014) Leaving Home: A Qualitative study. *Canadian Journal of Family and Youth* 6(1), 1–28.
- Niiniluoto, Ilkka (2001) Kodin merkityksestä – filosofin puheenvuoro. Teoksessa Jarva, Vuokko & Korvela, Pirjo (toim.) *Koti teiden risteyksessä*. Helsinki: Kotitalous- ja käsityötieteiden laitoksen julkaisuja 9, 11–16.
- Otters, Rosalie & Hollander, James (2015) Leaving Home and Boomerang Decisions: A Family Simulation Protocol. *Marriage & Family Review* 51(1), 39–58.
- Salminen, Ari (2023) Mikä kirjallisuuskatsaus?. Johdatus kirjallisuuskatsauksen tyyppeihin ja joihinkin hallintotieteellisiin sovelluksiin. *Vaasan yliopiston raportteja* 40.
- Schulenberg, John & Schoon, Ingrid (2012) The transition to adulthood across time and space: Overview of special section. *Longitudinal and life course studies* 3(2), 164–172.
- Seiffge-Krenke, Inge (2013) “She’s leaving home . . .” Antecedents, consequences, and cultural patterns in the leaving home process. *Emerging Adulthood* 1(2), 114–124.
- Seiffge-Krenke, Inge (2015) Leaving home: Antecedents, consequences, and cultural patterns. Teoksessa Arnett, Jeffrey (toim.) *The Oxford handbook of emerging adulthood*. New York: Oxford University Press, 177–198.
- Somerville, Peter (1997) The Social Construction of Home. *Journal of Architectural and Planning Research* 14(3), 226–245.
- Suikkanen, Asko & Kunnari, Marika (2010) Missä on sosiologian koti?. Teoksessa Vilkkö, Anni & Suikkanen, Asko & Järvinen-Tassopoulos, Johanna (toim.) *Kotia paikantamassa*. Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus, 11–31.
- Suurpää, Leena (2020) “Jokainen itsenäistyy omalla aikataulullaan”. Itsenäistymisen ristivetoa nykynuoruudessa. Teoksessa Custódio, Ira (toim.) *Ensiaskel tulevaisuuteen–16-vuotiaiden nuorten ajatuksia itsenäisestä asumisesta*. Lastensuojelun Keskusliitto. Lastensuojelun Keskusliiton verkkojulkaisu, 2020(3).
- Söderqvist, Åsa & Sjöblom, Yvonne, & Bülow, Pia (2014) Home sweet home? Professionals’ understanding of ‘home’ within residential care for unaccompanied youths in Sweden. *Child & Family Social Work* 21(4), 591–599.

- Vilkko, Anni (2010) Kohteena koti. Teoksessa Vilkko, Anni & Suikkanen, Asko & Järvinen-Tassopoulos, Johanna (toim.) *Kotia paikantamassa*. Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus, 11–31.
- Vilkko, Anni (2001) Koti mielessä. Teoksessa Jarva, Vuokko & Korvela, Pirjo (toim.) *Koti teiden risteyksessä*. Helsinki: Kotitalous- ja käsityötieteiden laitoksen julkaisuja 9, 53–63.
- Vilkko, Anni & Suikkanen, Asko & Järvinen-Tassopoulos, Johanna (2010) *Kotia paikantamassa*. Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus.
- White, Naomi (2002) Not Under My Roof! Young Peoples Experience of Home. *Youth & Society* 34(2), 214–231.

Liitteet

Liite 1. Aineisto

- Chow, Kenny & Healey, Mick (2008) Place attachment and place identity: First-year undergraduates making the transition from home to university. *Journal of Environmental Psychology* 28(4), 362–372.
- Cieraad, Irene (2010) Homes from Home: Memories and Projections. *Home cultures*, 7(1), 85–102.
- Herranen, Jatta & Harinen, Päivi (2008) Kohti hyvää aikuisuutta. ”Omilleen asettumisen” kulttuurinen kuva. *Aikuiskasvatus* 28(1), 4–14.
- Holton, Mark & Riley, Mark (2016) Student geographies and homemaking: personal belonging(s) and identities. *Social & Cultural Geography* 17(5), 623–645.
- Holton, Mark (2014) Adapting relationships with place: Investigating the evolving place attachment and ‘sense of place’ of UK higher education students during a period of intense transition. *Geoforum* 59, 21–29.
- Janning, Michelle & Volk, Maya (2017) Where the heart is: home space transitions for residential college students. *Children’s geographies* 15(4), 478–490.
- Nielsen, Mette & Rønberg, Mette & Sørensen, Niels (2023) ‘It makes me feel at home’: establishing a sense of belonging after leaving the childhood home. *Journal of Youth Studies* 26(8), 996–1012.
- Thomsen, Judith (2007) Home Experiences in Student Housing: About Institutional Character and Temporary Homes. *Journal of Youth Studies* 10(5), 577–596.